

Bryssel 14.9.2016
COM(2016) 593 final

2016/0280 (COD)

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI
tekijänoikeudesta digitaalisilla sisämarkkinoilla

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

{ SWD(2016) 301 final }
{ SWD(2016) 302 final }

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

• Ehdotuksen perustelut ja tavoitteet

Digitaalitekniikan kehitys on muuttanut sitä, miten teoksia ja muuta suojattua aineistoa luodaan, tuotetaan, jaellaan ja hyödynnetään. On ilmaantunut sekä uusia käyttöjä että uusia toimijoita ja liiketoimintamalleja. Digitaaliympäristössä myös valtioiden rajat ylittävä käyttö on lisääntynyt ja kuluttajille on avautunut uusia mahdollisuuksia saada tekijänoikeudella suojattua aineistoa. Vaikka EU:n tekijänoikeuspuitteissa vahvistetut tavoitteet ja periaatteet ovat edelleen päteviä, niitä olisi sopeutettava näihin uusiin realiteetteihin. EU-tason toimintaa tarvitaan myös sisämarkkinoiden pirstoutumisen torjumiseksi. Tätä taustaa vasten toukokuussa 2015 hyväksytyssä digitaalisten sisämarkkinoiden strategiassa¹ pidettiin tarpeellisenä, että ”pyritään vähentämään kansallisten tekijänoikeusjärjestelmien välisiä eroja ja laajennetaan teosten saatavuutta verkossa kuluttajille kaikkialla EU:ssa”. Tiedonannossa korostui, että on tärkeää tehostaa tekijänoikeuksilla suojatun sisällön rajatylittävää saatavuutta, tukea uusia käyttöjä tutkimuksen ja koulutuksen alalla ja selkeyttää verkkopalveluiden roolia teosten ja muun aineiston levittämisessä. Joulukuussa 2015 komissio antoi tiedonannon ”Tavoitteena nykyaikainen, eurooppalaisempi tekijänoikeusjärjestelmä”². Siinä kuvattiin kohdennettuja toimia ja pitkän aikavälin visiota EU:n tekijänoikeussäätöjen nykyaikaistamiseksi. Nyt käsillä oleva ehdotus on yksi toimenpiteistä, joilla pyritään vastaamaan tiedonannossa nimettyihin erityiskysymyksiin.

Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien poikkeukset ja rajoitukset on yhdenmukaistettu EU:n tasolla. Joillakin näistä poikkeuksista pyritään tukemaan yleisiä poliittisia tavoitteita, kuten tutkimusta ja koulutusta. Hiljattain ilmaantuneiden uusien käyttöjen myötä on kuitenkin epäselvää, ovatko tällaiset poikkeukset edelleen soveltuvia, kun pyritään saavuttamaan oikeudenmukainen tasapaino yhtäältä tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden sekä toisaalta käyttäjien oikeuksien ja etujen välillä. Poikkeukset ovat lisäksi edelleenkin kansallisia, eikä oikeusvarmuutta voida taata rajojen yli tapahtuvassa käytössä. Tässä yhteydessä komissio on nimennyt kolme toiminta-alaa: digitaalinen ja rajatylittävä käyttö koulutuksen alalla, tieteellisessä tutkimuksessa toteutettava tekstin- ja tiedonlouhinta sekä kulttuuriperinnön suojelu. Tavoitteena on taata tietäntyyppisen käytön laillisuus näillä aloilla, myös yli rajojen. Kun poikkeusten ja rajoitusten muodostamat puitteet nykyaikaistetaan, tutkijat hyötyvät nykyistä selkeämmästä oikeudellisesta tilanteesta, jossa he voivat käyttää innovatiivisia tekstin- ja tiedonlouhinnan tutkimusvälineitä, opettajat ja opiskelijat voivat täysimittaisesti hyödyntää digitaalitekniikkaa kaikilla koulutuksen tasoilla ja kulttuuriperintölaitokset (eli julkiset kirjastot ja museot, arkistot taikka elokuva- tai ääniteperintölaitokset) saavat tukea kulttuuriperinnön säilyttämistyölleen, mistä lopulta viime kädessä hyötyvät EU:n kansalaiset.

Vaikka digitaalitekniikan pitäisi helpottaa teosten ja muun aineiston rajatylittävää saantia, esteitä on edelleen erityisesti niiden käyttöjen ja teosten osalta, joissa tekijänoikeuksien selvittäminen on monimutkaista. Tämä koskee kulttuuriperintölaitoksia, jotka haluavat myös rajojen yli tarjota verkossa pääsyn luetteloihinsa sisältyviin myynnistä poistuneisiin teoksiin. Esteiden vuoksi Euroopan kansalaiset menettävät tilaisuuksia kulttuuriperinnön käyttöön. Ehdotuksella puututaan näihin ongelmiin, kun sillä otetaan käyttöön erityisjärjestely, jolla kulttuuriperintölaitokset voivat helpommin hankkia lisenssejä myynnistä poistuneiden teosten levittämistä varten. Audiovisuaalisten teosten kysyntä tilausvideopalveluissa on yhä

¹ COM(2015) 192 final.

² COM(2015) 626 final.

suurempaa, mutta EU:n audiovisuaaliset teokset muodostavat vain kolmanneksen tällaisilla alustoilla kuluttajille tarjottavista teoksista. Vähäinen tarjonta on tässäkin tapauksessa osittain seurausta monimutkaisesta oikeuksien selvittämismenettelystä. Tällä ehdotuksella säädetään toimenpiteistä, jolla pyritään helpottamaan oikeuksien lisensointi- ja selvittämismenettelyä. Näin voitaisiin viime kädessä myös tehdä tekijänoikeudella suojatun sisällön saanti kuluttajille helpommaksi.

Digitaalitekniikan kehitys on johtanut uusien liiketoimintamallien ilmaantumiseen ja vahvistanut internetin merkitystä tekijänoikeussuojatun sisällön jakelun ja saannin tärkeimpinä markkinoina. Tässä uudessa tilanteessa oikeudenhaltijat kohtaavat vaikeuksia, kun ne haluavat myöntää lisenssejä oikeuksiinsa ja saada korvauksen teostensa verkkojakelusta. Tällainen tilanne saattaisi vaarantaa Euroopan luovuuden ja luovan sisällön tuotannon kehityksen. Onkin tarpeen varmistaa, että tekijät ja oikeudenhaltijat saavat oikeudenmukaisen osuuden teostensa ja muun aineistonsa käytöstä syntyvästä arvosta. Tältä taustalta ehdotuksessa esitetään toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan oikeudenhaltijoiden neuvotteluasemaa ja korvausta sisältönsä käytöstä sellaisissa verkkopalveluissa, joissa tarjotaan pääsy käyttäjien verkkoon lataamaan sisältöön. Arvon oikeudenmukainen jako on myös tarpeen lehdistöjulkaisualan kestävyuden varmistamiseksi. Lehtikustantamot kohtaavat vaikeuksia lisensoidessaan julkaisujaan verkossa ja pyrkiessään saamaan oikeudenmukaisen osuuden luomastaan arvosta. Tämä voi lopulta vaikuttaa myös kansalaisten tiedonsaantiin. Ehdotuksella säädetään uudesta lehtikustantajien oikeudesta, jolla pyritään helpottamaan kustantajien osalta julkaisujen verkossa tapahtuvaa lisensointia, investointien takaisin saantia ja oikeuksien valvontaa. Siinä myös käsitellään nykyistä oikeudellista epävarmuutta, joka koskee kaikkien kustantajien mahdollisuutta saada korvaus teosten käytöstä poikkeuksen nojalla. Tekijöillä ja esiintyjillä on lisäksi usein heikko neuvotteluasema oikeuksiensa lisensointia koskevilla sopimussuhteillaan. Teosten tai esitysten käytöstä syntyneiden tulojen avoimuus on myös usein edelleen vähäistä. Tämä vaikuttaa viime kädessä tekijöiden ja esiintyjien korvauksiin. Ehdotukseen sisältyy toimenpiteitä avoimuuden lisäämiseksi ja paremman tasapainon saavuttamiseksi tekijöiden ja esiintyjien sopimussuhteissa niihin, joille he oikeutensa siirtävät. Ehdotuksen IV osastossa ehdotetuilla toimenpiteillä pyritään yleisesti saavuttamaan asianmukaisesti toimivat tekijänoikeusmarkkinat, ja niiden odotetaan keskipitkällä aikavälillä vaikuttavan myönteisesti sisällön tuotantoon ja saatavuuteen sekä joukkoviestintien moniarvoisuuteen, mikä viime kädessä hyödyttää kuluttajia.

- **Yhdenmukaisuus muiden alaa koskevien politiikkojen säännösten kanssa**

Digitaalisten sisämarkkinoiden strategiassa esitetään joukko aloitteita, joiden tavoitteena on luoda sisämarkkinat digitaaliselle ja -palveluille. Joulukuussa 2015 otettiin ensiaskeleita, kun komissio hyväksyi ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi verkkosisältöpalvelujen rajatylittävän siirrettävyyden varmistamisesta sisämarkkinoilla³.

Nyt annettava ehdotus kohdistuu useisiin tiedonannossa ”Tavoitteena nykyaikainen, eurooppalaisempi tekijänoikeusjärjestelmä” nimettyihin ehdotettuihin toimiin. Muut tässä tiedonannossa nimetyt toimet kuuluvat seuraavien ehdotusten piiriin: ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden toteuttamiin tiettyihin verkkolähetyksiin ja televisio- ja radio-ohjelmien edelleenlähetyksiin sovellettavien tekijänoikeuden ja lähioikeuksien käyttämistä koskevista säännöistä⁴, ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston esteettömien kappaleiden rajatylittävistä

³ COM(2015) 627 final.

⁴ COM(2016) 594 final.

vaihdosta unionin ja kolmansien maiden välillä sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi⁵ ja ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen teosten ja muun aineiston tietyistä sallituista käytöistä sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi sekä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY muuttamisesta⁶, jotka hyväksyttiin samana päivänä tämän direktiiviehdotuksen kanssa.

Tämä ehdotus on johdonmukainen tekijänoikeutta koskevaan EU:n oikeudelliseen kehykseen nähden. Ehdotus perustuu direktiiveissä 96/9/EY⁷, 2001/29/EY⁸, 2006/115/EY⁹, 2009/24/EY¹⁰, 2012/28/EU¹¹ ja 2014/26/EU¹² vahvistettuihin sääntöihin, ja sillä täydennetään niitä. Mainituilla direktiiveillä, kuten tällä ehdotuksellakin, edistetään sisämarkkinoiden toimintaa, varmistetaan korkeatasoinen oikeuksienhaltijoiden suoja ja helpotetaan oikeuksien selvittämistä.

Tällä ehdotuksella täydennetään direktiiviä 2010/13/EU¹³ ja sitä koskevaa muutosehdotusta¹⁴.

• Yhdenmukaisuus unionin muiden politiikkojen kanssa

Tällä ehdotuksella tuettaisiin koulutusta ja tutkimusta, parannettaisiin eurooppalaisten kulttuurien leviämistä ja vaikutettaisiin myönteisesti kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Näin ollen tämä direktiivi on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 165, 167 ja 179 artiklan mukainen. Lisäksi sopimuksella mahdollistetaan tekijänoikeudella suojatun sisällön laajempi saanti ja käyttö, mikä edistää kuluttajien etujen suojelemista, kuluttajansuojaa koskevien EU:n toimintalinjojen mukaisesti ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 169 artiklan mukaisesti.

⁵ COM(2016) 595 final.

⁶ COM(2016) 596 final.

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/9/EY, annettu 11. maaliskuuta 1996, tietokantojen oikeudellisesta suojasta (EYVL L 77, 27.3.1996, s. 20–28).

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY, annettu 22. toukokuuta 2001, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa (EYVL L 167, 22.6.2001, s. 10–19).

⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/115/EY, annettu 12. joulukuuta 2006, vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla (EUVL L 376, 27.12.2006, s. 28–35).

¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/24/EY, annettu 23. huhtikuuta 2009, tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta (EUVL L 111, 5.5.2009, s. 16–22).

¹¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/28/EU, annettu 25. lokakuuta 2012, orpoteosten tietyistä sallituista käyttötarkoituksista (EUVL L 299, 27.10.2012, s. 5–12).

¹² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/26/EU, annettu 26. helmikuuta 2014, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensioinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla (EUVL L 84, 20.3.2014, s. 72–98).

¹³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/13/EU, annettu 10. maaliskuuta 2010, audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi) (EUVL L 95, 15.4.2010, s. 1–24).

¹⁴ COM(2016) 287 final.

- **Oikeusperusta**

Ehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 114 artiklaan. Artiklassa siirretään EU:lle valta antaa säädöksiä, joiden tavoitteena on sisämarkkinoiden toteuttaminen ja toiminta.

- **Toissijaisuusperiaate (jaetun toimivallan osalta)**

Koska tekijänoikeuden ja lähioikeuksien poikkeukset ja rajoitukset on yhdenmukaistettu EU:n tasolla, jäsenvaltioiden liikkumavara niiden luomisessa tai muuttamisessa on rajoitettu. Kansallisen tason toimet eivät myöskään olisi riittäviä, kun otetaan huomioon nimettyjen kysymysten rajatylittävä luonne. Tämän vuoksi tarvitaan EU:n toimia, jotta saavutetaan täysi oikeusvarmuus tutkimuksen, koulutuksen ja kulttuuriperinnön alalla tapahtuvassa rajatylittävässä käytössä.

Joitakin kansallisia aloitteita on jo perustettu helpottamaan myynnistä poistuneiden teosten levittämistä ja saantia. Nämä aloitteet koskevat kuitenkin vain joitakin jäsenvaltioita ja niitä sovelletaan ainoastaan kansallisella alueella. Tämän vuoksi tarvitaan EU:n toimintaa, jotta voidaan varmistaa, että kaikki myynnistä poistuneiden teosten saantia ja levittämistä koskevat lisensiointijärjestelyt ovat toiminnassa kaikissa jäsenvaltioissa ja että niiden vaikutus ulottuu rajojen yli. Audiovisuaalisten teosten verkossa tapahtuvan hyödyntämisen osalta on tarpeen helpottaa lisensiointisopimusten neuvottelemista kaikissa jäsenvaltioissa, jotta voidaan tukea eurooppalaisia teoksia tilausvideoalustoilla kaikkialla EU:ssa.

Tekijänoikeussuojatun sisällön verkkojakelu on perusolemukseltaan rajat ylittävää. Ainoastaan Euroopan tasolla päätetyillä järjestelyillä voitaisiin varmistaa toimivat markkinat teosten ja muun aineiston jakelulle ja varmistaa julkaisualan kestävyys sen digitaaliympäristössä kohtaamiin haasteisiin nähden. Tekijöiden ja esiintyjien pitäisi lisäksi nauttia samaa korkeatasoista EU-lainsäädännöllä vahvistettua suojaa kaikissa jäsenvaltioissa. Jotta näin tapahtuisi ja jotta estetään jäsenvaltioiden väliset eroavaisuudet, on tarpeen vahvistaa EU:n yhteinen toimintatapa avoimuusvaatimusten ja sellaisten järjestelyjen osalta, joilla sopimuksia voidaan tietyissä tapauksissa muuttaa ja riitoja ratkaista.

- **Suhteellisuusperiaate**

Ehdotuksessa säädetään pakollisista poikkeuksista, jotka jäsenvaltioiden on pantava täytäntöön. Poikkeusten kohteena ovat keskeiset politiikan yleiset tavoitteet sekä käyttötavat, joilla on rajatylittävä ulottuvuus. Poikkeuksiin sisältyy myös ehtoja, joilla varmistetaan toimivien markkinoiden ja oikeudenhaltijoiden etujen sekä luomisen ja investointien kannustimien säilyttäminen. Tarvittaessa ja samalla varmistaen, että direktiivin tavoitteet täytetään, on myös jätetty tilaa kansalliselle päätöksenteolle.

Ehdotuksessa edellytetään, että jäsenvaltiot perustavat järjestelyjä, joilla helpotetaan tekijänoikeuden ja lähioikeuksien selvittämistä myynnistä poistuneiden teosten ja audiovisuaalisten teosten verkossa tapahtuvan hyödyntämisen osalta. Vaikka ehdotuksella pyritään varmistamaan sisällön laajempi saanti ja levittäminen, siinä samalla säilytetään tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden oikeudet. Tätä varten on useita suojatoimia (esimerkiksi mahdollisuudet olla osallistumatta, lisensiointimahdollisuuksien säilyttäminen, osallistuminen neuvottelufoorumiin vapaaehtoiselta pohjalta). Ehdotus ei mene pidemmälle kuin on tarpeen, jotta voidaan saavuttaa aiottu tavoite, ja jättää jäsenvaltioille riittävästi tilaa päätösten tekemiseen tällaisten järjestelyiden yksityiskohdista, eikä ehdotuksella aiheuteta kohtuuttomia kustannuksia.

Ehdotuksella säädetään joitakin tietoyhteiskunnan palveluita koskevia velvoitteita. Nämä velvoitteet ovat kuitenkin kohtuullisia, kun otetaan huomioon niiden piiriin kuuluvien palveluiden luonne, näiden palveluiden merkittävä vaikutus verkon sisältömarkkinoihin ja tällaisiin palveluihin tallennettu huomattava määrä tekijänoikeussuojattua sisältöä. Lehtikustantajien lähioikeuden käyttöönotto parantaisi oikeusvarmuutta ja näiden kustantajien neuvotteluasemaa, mikä onkin ehdotuksen tavoitteena. Ehdotus on oikeasuhteinen, sillä se koskee ainoastaan lehdistöjulkaisuja ja digitaalisia käyttöjä. Ehdotus ei myöskään vaikuta takautuvasti mihinkään toimiin, jotka on toteutettu, tai oikeuksiin, jotka on hankittu, ennen sen saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä. Ehdotukseen sisältyvällä avoimuusvelvoitteella pyritään ainoastaan uudelleen tasapainottamaan luovan työn tekijöiden ja heidän vastapuoltensa välisiä sopimussuhteita ja samalla kunnioittamaan sopimusvapautta.

- **Toimintatavan valinta**

Tämä ehdotus koskee nykyisiä direktiivejä, ja joissakin tapauksissa sillä myös muutetaan näitä direktiivejä. Tarvittaessa ja ottaen huomioon saavutettava tavoite ehdotuksessa myös jätetään jäsenvaltioille liikkumavaraa sekä varmistetaan samalla, että toimivien sisämarkkinoiden tavoite saavutetaan. Direktiivi on tämän vuoksi soveltuva valinta.

3. JÄLKIARVIOINTIEN, SIDOSRYHMIEN KUULEMISTEN JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTIEN TULOKSET

- **Jälkiarvioinnit/toimivuustarkastukset**

Vuosina 2013–2016 komissio toteutti voimassa olevien tekijänoikeussäntöjen tarkastelun, jonka tavoitteena oli varmistaa, että tekijänoikeus ja tekijänoikeuteen liittyvät toimintatavat ovat edelleen tarkoituksenmukaisia uudessa digitaalisessa ympäristössä.¹⁵ Vaikka tarkasteluprosessi käynnistyi ennen komission toukokuussa 2015 esittämää paremman sääntelyn agendaa¹⁶, prosessi toteutettiin paremman sääntelyn suuntaviivojen hengessä. Tarkasteluprosessissa korostuivat erityisesti ongelmat tiettyjen poikkeusten täytäntöönpanossa ja niiden puutteellinen rajatylittävä vaikutus¹⁷, ja se antoi viitteitä vaikeuksista tekijänoikeussuojatun sisällön käytössä, erityisesti viime aikoina syntyneessä digitaalisessa ja rajaylittävässä kontekstissa.

- **Sidosryhmien kuuleminen**

Komissio järjesti useita julkisia kuulemisia. EU:n tekijänoikeussäntöjen tarkastelua koskeva kuuleminen pidettiin 5. joulukuuta 2013 – 5. maaliskuuta 2014¹⁸, ja se antoi komissiolle yleiskuvan sidosryhmien näkemyksistä, jotka koskevat EU:n tekijänoikeussäntöjen tarkastelua, myös poikkeuksia ja rajoituksia sekä tekijöiden ja esiintyjien korvauksia. Julkinen kuuleminen, joka pidettiin 24. syyskuuta 2015 – 6. tammikuuta 2016, koski alustojen, verkkovälittäjien sekä datan ja pilvipalveluiden sääntely-ympäristöä sekä jakamistaloutta¹⁹ ja antoi kaikilta sidosryhmiltä tietoa ja näkemyksiä välittäjien roolista teosten ja muun aineiston verkkojakelussa. Lopuksi järjestettiin julkinen kuuleminen 23. maaliskuuta 2016 – 15.

¹⁵ COM(2012) 789 final.

¹⁶ COM(2015) 215 final.

¹⁷ Nämä kattavat opetuksen ja tutkimuksen havainnollistamista koskevan poikkeuksen (sillä se liittyy tekstin- ja tiedonlouhintaan) ja erityisiä jäljentämistapahtumia koskevan poikkeuksen (sillä se liittyy säilyttämiseen).

¹⁸ Kuulemiseen saatuja vastauksia koskevat raportit ovat osoitteessa:

http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/docs/contributions/consultation-report_en.pdf

¹⁹ Alustavat tulokset ovat saatavilla osoitteessa <https://ec.europa.eu/digital-single-market/news/first-brief-results-public-consultation-regulatory-environment-platforms-online-intermediaries>

kesäkuuta 2016 kustantajien roolista tekijänoikeuden arvoketjussa ja ns. panoraamapoikkeuksesta. Tämä kuuleminen mahdollisti erityisesti näkemysten keräämisen kustantajia koskevan uuden lähioikeuden mahdollisesta tuomisesta EU-lainsäädäntöön.

Lisäksi komissio kävi vuosina 2014–2016 keskusteluja alan sidosryhmien kanssa erilaisista tässä ehdotuksessa käsitellyistä aiheista.

- **Asiantuntijatiedon keruu ja käyttö**

Oikeudellisia²⁰ ja taloudellisia²¹ tutkimuksia on tehty direktiivin 2001/29/EY täytäntöönpanosta, joidenkin poikkeuksien ja rajoitusten muuttamisen taloudellisista vaikutuksista, tekstin- ja tiedonlouhinnan oikeudellisista puitteista sekä tekijöiden ja esiintyjien korvauksista.

- **Vaikutustenarviointi**

Ehdotuksesta tehtiin vaikutustenarviointi²². Sääntelyntarkastelulautakunta antoi 22. heinäkuuta 2016 myönteisen lausunnon sillä edellytyksellä, että vaikutustenarviointia²³ parannetaan jatkossa. Lopullisessa vaikutustenarvioinnissa otetaan huomioon kyseisessä lausunnossa esitetyt huomiot.

Vaikutustenarvioinnissa tarkastellaan perusskenaarioita, toimintavaihtoehtoja ja niiden vaikutusta kahdeksaan aiheeseen, jotka on ryhmitetty kolmeen lukuun. Nämä ovat: i) sisällön laajemman saannin varmistaminen, ii) poikkeuksien sopeuttaminen digitaaliseen ja rajatylittävään ympäristöön ja iii) toimivien tekijänoikeusmarkkinoiden saavuttaminen. Kussakin toimintavaihtoehtossa tarkasteltiin vaikutusta eri sidosryhmiin. Erityisesti otettiin huomioon pk-yritysten valta-asema luovilla aloilla, ja tarkastelussa pääteltiin, että erityisjärjestelyn käyttöön ottaminen ei olisi asianmukaista, sillä se kumoaisi toiminnan tarkoituksen. Kunkin aiheen toimintavaihtoehtot kuvataan jäljempänä.

Audiovisuaalisten teosten saanti ja saatavuus tilausvideoalustoilla: Muita kuin lainsäädäntötoimia käsittävää vaihtoehtoa (vaihtoehto 1), jossa sidosryhmien kanssa järjestetään vuoropuhelu lisensointikysymyksistä, ei valittu, sillä se katsottiin riittämättömäksi, kun on käsiteltävä esteitä erillisissä tapauksissa. Valitussa vaihtoehtossa

²⁰ Tutkimus direktiivin 2001/29/EY soveltamisesta tekijänoikeuteen ja lähioikeuksiin tietoyhteiskunnassa: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/studies/index_en.htm; Tutkimus tekstin- ja tiedonlouhinnan oikeudellisista puitteista: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/1403_study2_en.pdf; Tutkimus oikeudesta saattaa yleisön saataville ja sen suhteesta kappaleenvalmistusoikeuteen rajatylittävissä digitaali-lähetyksissä: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/141219-study_en.pdf; Tekijöiden ja esiintyjien teoksistaan ja esitystensä tallentamisesta saamaa korvausta koskeva tutkimus: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-gathers-evidence-remuneration-authors-and-performers-use-their-works-and-fixations>; Tutkimus kirjojen ja tieteellisten julkaisujen tekijöiden, kääntäjien, journalistien ja kuvataiteilijoiden heidän teostensa käytöstä saamasta korvauksesta: [\[hyperlinkki lisättävä – ei vielä julkaistu\]](#)

²¹ Tutkimus tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen rajoitusten ja poikkeusten sopeuttamisen taloudellisesta vaikutuksesta EU:ssa: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/131001-study_en.pdf ja tutkimus tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen rajoitusten ja poikkeusten sopeuttamisen taloudellisesta vaikutuksesta EU:ssa – erityisten toimintavaihtoehtojen analyysi: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/140623-limitations-economic-impacts-study_en.pdf

²² Lisätään linkki vaikutustenarviointiin ja tiivistelmään.

²³ Lisätään linkki sääntelyntarkastelulautakunnan lausuntoon.

(vaihtoehto 2) yhdistyy sidosryhmien vuoropuhelu ja jäsenvaltioita koskeva velvoite perustaa neuvottelujärjestely.

Myynnistä poistuneet teokset: Vaihtoehdossa 1 edellytetään, että jäsenvaltiot perustavat vaikutukseltaan rajat ylittäviä oikeudellisia järjestelyjä, helpottavat myynnistä poistuneiden kirjojen ja tieteellisten julkaisujen lisensointisopimuksia ja järjestävät kansallisella tasolla sidosryhmien vuoropuhelua tällaisen järjestelyn täytäntöönpanon tukemiseksi. Vaihtoehdossa 2 mennään pidemmälle, sillä sitä sovelletaan kaikenlaisiin myynnistä poistuneisiin teoksiin. Tällaista laajennusta pidettiin tarpeellisena, jotta voitaisiin puuttua myynnistä poistuneiden teosten lisensointiin kaikilla aloilla. Tämän vuoksi valittiin vaihtoehto 2.

Teosten ja muun aineiston käyttö digitaalisessa ja rajatylittävässä opetustoiminnassa: Vaihtoehto 1 koostuu ohjauksen tarjoamisesta jäsenvaltioille nykyisten opetusta koskevien poikkeusten soveltamiseksi digitaaliympäristössä ja sidosryhmien vuoropuhelun järjestämisestä. Tätä ei pidetty riittävänä oikeusvarmuuden turvaamiseksi, erityisesti rajatylittävien käyttöjen osalta. Vaihtoehdossa 2 edellytetään digitaalisia käyttöjä koskevan ja vaikutukseltaan rajatylittävän pakollisen poikkeuksen käyttöönottoa. Vaihtoehto 3 on samanlainen kuin vaihtoehto 2 mutta siinä jätetään jäsenvaltioille joustavuutta päättää poikkeuksen soveltamisesta lisenssien saatavuuden mukaisesti. Tätä vaihtoehtoa pidettiin kaikkien oikeasuhteisimpana.

Tekstin- ja tiedonlouhinta: Vaihtoehto 1 koostuu alan itsesääntelyhankkeista. Muihin vaihtoehtoihin kuuluu tekstin- ja tiedonlouhintaa koskevan pakollisen poikkeuksen käyttöönotto. Vaihtoehdossa 2 poikkeus kattaa ainoastaan ei-kaupallisen tieteellisen tutkimustoiminnan harjoittamisen. Vaihtoehdossa 3 sallitaan kaupallinen tieteellinen tutkimustoiminta mutta rajataan poikkeuksen hyöty joihinkin edunsaajiin. Vaihtoehto 4 ulottuu pidemmälle, sillä siinä ei rajata edunsaajia. Vaihtoehtoa 3 pidettiin kaikkien oikeasuhteisimpana.

Kulttuuriperinnön suojelu: Vaihtoehto 1 koostuu ohjauksen tarjoamisesta jäsenvaltioille, jotta ne voivat panna täytäntöön poikkeuksen, joka koskee tarkoin määriteltyä kappaleen valmistamista suojelutarkoituksiin. Tämä vaihtoehto hylättiin, sillä sitä pidettiin riittämättömänä oikeusvarmuuden saavuttamiseksi tällä alalla. Sen sijaan valittiin vaihtoehto 2, johon kuuluu kulttuuriperintölaitoksia koskeva pakollinen poikkeus suojelutarkoituksiin.

Tekijänoikeussuojatun sisällön käyttö tietoyhteiskunnan palveluissa, joihin tallennetaan suuria määriä palveluiden käyttäjien verkkoon lataamia teoksia ja muuta aineistoa ja joissa tällainen sisältö asetetaan saataville: Vaihtoehto 1 koostuu sidosryhmien vuoropuhelun järjestämisestä. Tämä lähestymistapa hylättiin, koska sillä olisi ollut vain vähäinen vaikutus oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksiin määrätä teostensa ja muun aineiston käyttöehdoista. Valitussa vaihtoehdossa (vaihtoehto 2) mennään pidemmälle ja säädetään tiettyjä palveluntarjoajia koskevasta velvoitteesta, joka mukaan niiden on otettava käyttöön asianmukaista tekniikkaa ja edistettävä oikeudenhaltijoiden kanssa tehtäviä sopimuksia.

Julkaisujen oikeudet: Vaihtoehdossa 1 järjestetään sidosryhmien vuoropuhelua, jotta löydetään ratkaisuja lehtikustantajien sisällön levittämistä varten. Tämä vaihtoehto hylättiin, sillä sitä pidettiin riittämättömänä oikeusvarmuuden saavuttamiseksi tällä alalla. Vaihtoehto 2 koostuu lehtijulkaisujen digitaaliset käytöt kattavan lähioikeuden perustamisesta. Vaihtoehdossa 3 jätetään tämän lisäksi jäsenvaltioille vaihtoehto, jonka mukaan ne voivat antaa julkaisijoille, joille tekijä on siirtänyt tai lisensoinut oikeudet, mahdollisuuden vaatia

korvausta poikkeuksen nojalla tapahtuneista käytöistä. Viimeksi mainittu vaihtoehto valittiin, koska sillä vastataan kaikkiin merkityksellisiin ongelmiin.

Tekijöiden ja esiintyjien oikeudenmukainen korvaus sopimuksissa: Vaihtoehto 1 koostuu suosituksen antamisesta jäsenvaltioille ja sidosryhmien vuoropuhelun järjestämisestä. Tämä vaihtoehto hylättiin, sillä se ei olisi riittävän tehokas. Vaihtoehdossa 2 esitetään avoimuutta koskevien velvoitteiden määrittämistä luovan työn tekijöiden sopimuskumppaneille. Vaihtoehdossa 3 esitetään tämän lisäksi korvauksen mukauttamiseen käytettävän järjestelyn ja riitojenratkaisujärjestelyn perustamista. Tämä vaihtoehto valittiin, sillä vaihtoehto 2 ei olisi avoimuusvelvoitteiden tueksi tarjonnut luovan työn tekijöille täytöntöönpanokeinoja.

- **Sääntelyn toimivuus ja yksinkertaistaminen**

Ehdotuksen ansioista oppilaitosten, yleishyödyllisten tutkimuslaitosten ja kulttuuriperintölaitosten liiketoimikustannukset pienentyvät poikkeusten piiriin kuuluvien käyttöjen osalta. Tämä liiketoimintakustannusten pienentyminen ei kuitenkaan välttämättä tarkoita, että oikeudenhaltijoiden tulot tai lisenssitulot pienentyisivät; poikkeusten soveltamisalan ja niihin sovellettavien edellytysten ansiosta varmistetaan, että oikeudenhaltijoiden vahinko jäisi erittäin vähäiseksi. Vaikutus näiden alojen pk-yrityksiin (erityisesti tiede- ja koulutusjulkaisujen kustantajiin) ja niiden liiketoimintamalleihin olisi näin ollen vähäinen.

Lisensointitoiminnan kehittämiseen tähtäävillä järjestelyillä voidaan todennäköisesti pienentää oikeudenhaltijoiden liiketoimikustannuksia ja lisätä lisensointituloja. Vaikutus näiden alojen pk-yrityksiin (tuottajat, jakelijat, kustantajat jne.) olisi myönteinen. Myös vaikutus muihin sidosryhmiin, kuten tilausvideoalustoihin, olisi myönteinen. Ehdotukseen sisältyy lisäksi useita toimenpiteitä (oikeudenhaltijoiden sopimuskumppaneita koskeva avoimuusvelvoite, lehdistä koskevan uuden oikeuden perustaminen ja joitakin verkkopalveluita koskeva velvoite), joilla parannettaisiin oikeudenhaltijoiden neuvotteluasemia ja lisättäisiin niiden valtaa teostensa ja muun aineiston käyttöön nähden. Tällä odotetaan olevan myönteinen vaikutus oikeudenhaltijoiden tuloihin.

Ehdotukseen sisältyy uusia velvoitteita, jotka koskevat joitakin verkkopalveluita sekä niitä tahoja, joille tekijät ja esiintyjät siirtävät oikeutensa. Näistä velvoitteista voi koitua lisäkustannuksia. Ehdotuksella varmistetaan kuitenkin, että kustannukset pysyvät oikeasuhteisina ja että tarvittaessa velvoitetta ei sovelleta joihin toimijoihin. Avoimuusvelvoitetta ei esimerkiksi sovelleta, kun sen aiheuttamat hallinnolliset kustannukset olisivat kohtuuttomia syntyviin tuloihin nähden. Verkkopalveluja koskevaa velvoitetta sovelletaan ainoastaan tietoyhteiskunnan palveluihin, joihin tallennetaan suuria määriä palveluiden käyttäjien verkkoon lataama tekijänoikeussuojattua sisältöä ja joissa tarjotaan päästy tällaiseen sisältöön.

Ehdotuksessa esitetään jäsenvaltioille velvoitetta, joka koskee neuvottelu- ja riitojenratkaisujärjestelyjen toteuttamista. Tästä koituu noudattamiskustannuksia jäsenvaltioille. Ne voivat kuitenkin useimmissa tapauksissa tukeutua jo toiminnassa oleviin rakenteisiin, mikä rajoittaisi kustannuksia. Lisäksi opetusta koskeva poikkeus aiheuttaisi jäsenvaltioille kustannuksia, jotka liittyvät toimenpiteisiin, joilla pyritään varmistamaan lisenssien saatavuus ja näkyvyys oppilaitoksissa.

Uutta tekniikan kehitystä on tutkittu tarkoin. Ehdotukseen sisältyy useita poikkeuksia, joilla pyritään helpottamaan uuden teknologian kautta tapahtuvaa tekijänoikeussuojatun sisällön käyttöä. Ehdotukseen kuuluu lisäksi toimenpiteitä, joilla helpotetaan sisällön saantia, myös

digitaaliverkkojen kautta. Ehdotuksella myös varmistetaan kaikkien toimijoiden tasapainoiset neuvotteluasemat digitaaliympäristössä.

- **Perusoikeudet**

Kun tekijöiden ja esiintyjien neuvotteluasemaa parannetaan ja oikeudenhaltijoiden sananvaltaa lisätään tekijänoikeussuojatun sisällön käytössä, ehdotuksella on myönteinen vaikutus tekijänoikeuteen omistusoikeutena, joka on suojattu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklan mukaisesti. Myönteistä vaikutusta vahvistetaan toimenpiteillä, joilla kehitetään lisenssikäytäntöjä ja viime kädessä oikeudenhaltijoiden tuloja. Uudet poikkeukset, joilla jossain määrin rajoitetaan oikeudenhaltijoiden monopoliasemaa, ovat perusteltuja yleisen edun mukaisiin tavoitteisiin nähden. Näillä poikkeuksilla on todennäköisesti myönteinen vaikutus koulutukseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Toteutettujen lievennysten ja eri sidosryhmille määrättyjä velvoitteita koskevan tasapainoisen toimintatavan ansiosta direktiivillä on vähäinen vaikutus perusoikeuskirjan 16 artiklassa tunnustettuun elinkeinovapauteen sekä 11 artiklassa tunnustettuihin sananvapauteen ja tiedonvälityksen vapauteen.

4. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Ehdotuksella ei ole vaikutuksia Euroopan unionin talousarvioon.

5. LISÄTIEDOT

- **Toteuttamissuunnitelmat, seuranta, arviointi ja raportointijärjestelyt**

Komissio toteuttaa 22 artiklan mukaisesti direktiivin tarkastelun aikaisinaan [viiden] vuoden kuluttua [päivästä, johon mennessä direktiivi on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä].

- **Selittävät asiakirjat**

Ehdotuksen johdanto-osan 48 kappaleen mukaisesti jäsenvaltiot ilmoittavat komissiolle toimenpiteistä direktiivin saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöään toimittamalla selittäviä asiakirjoja. Tämä on tarpeen, koska ehdotuksessa vahvistetut säännöt ovat monimutkaisia ja on tärkeää säilyttää yhdenmukaistettu lähestymistapa säännöissä, jota sovelletaan digitaalisessa ja rajat ylittävässä ympäristössä.

- **Ehdotukseen sisältyvien säännösten yksityiskohtaiset selitykset**

Ensimmäinen osasto sisältää yleisiä säännöksiä, joissa i) täsmennetään direktiivin aihe ja soveltamisala ja ii) annetaan määritelmät, joita on tulkittava yhdenmukaisesti unionissa.

Toisessa osastossa käsitellään toimenpiteitä, joilla poikkeuksia ja rajoituksia sopeutetaan digitaaliseen ja rajat ylittävään ympäristöön. Tähän osastoon kuuluu kolme artiklaa, joissa edellytetään, että jäsenvaltiot säätävät pakollisista poikkeuksista tai rajoituksesta, joilla tehdään mahdolliseksi i) tieteellisten tutkimusorganisaatioiden toteuttama tekstin- ja tiedonlouhinta (3 artikla), ii) teosten ja muun aineiston digitaaliset käytöt opetuksen havainnollistamiseksi (4 artikla) ja iii) kulttuuriperintölaitosten tekemät kappaleet teoksista ja muusta aineistosta, jotka ovat pysyvästi näiden laitosten kokoelmissa, siinä määrin kuin se on tarpeen niiden säilyttämiseksi (5 artikla). 6 artiklassa annetaan poikkeuksia ja rajoituksia käsittelevän osaston yhteiset säännökset.

Kolmannessa osastossa käsitellään toimenpiteitä, joilla parannetaan lisenssikäytäntöjä ja varmistetaan sisällön laajempi saanti. 7 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat

oikeudelliset mekanismit, joilla helpotetaan myynnistä poistuneiden teosten ja muun aineiston lisenssisopimuksia. 8 artiklalla taataan tällaisten lisenssisopimusten rajatylittävä vaikutus. 9 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat sidosryhmien vuoropuhelun 7 ja 8 artiklaan liittyvistä kysymyksistä. 10 artiklalla luodaan jäsenvaltioita koskeva velvoite toteuttaa neuvottelujärjestely, jotta voidaan helpottaa audiovisuaalisten teosten verkossa tapahtuvaa hyödyntämistä koskevia neuvotteluja.

Neljäs osasto koskee toimenpiteitä hyvin toimivien tekijänoikeusmarkkinoiden saavuttamiseksi. 11 ja 12 artiklassa i) laajennetaan direktiivin 2001/29/EY 2 artiklassa ja 3 artiklan 2 kohdassa vahvistettuja oikeuksia lehtijulkaisujen kustantajiin näiden julkaisujen digitaalista käyttöä varten ja ii) säädetään jäsenvaltioiden mahdollisuudesta antaa kaikille kustantajille mahdollisuus vaatia osuutta korvauksesta, joka koskee poikkeuksen nojalla tapahtuneita käyttöjä. 13 artiklassa vahvistetaan velvoite, joka koskee tietoyhteiskunnan palvelujentarjoajia, jotka tallentavat suuria määriä palveluiden käyttäjien verkkoon lataamia teoksia ja muuta aineistoa ja tarjoavat pääsyn niihin, ja jonka mukaan niiden on toteuttava asianmukaisia ja oikeasuhteisia toimenpiteitä varmistaakseen oikeudenhaltijoiden kanssa tehtyjen sopimusten toiminnan ja estääkseen oikeudenhaltijoiden yhteistyössä palveluntarjoajien kanssa nimeämän sisällön saatavuuden palveluissaan. 14 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot vahvistavat avoimuutta koskevia velvoitteita, jotka hyödyttävät tekijöitä ja esiintyjiä. 15 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot perustavat sopimusten sopeuttamista käsittelevän järjestelyn, jolla tuetaan 14 artiklassa säädettyä velvoitetta. 16 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot perustavat riitojenratkaisujärjestelyn niitä kysymyksiä varten, joita ilmenee 14 ja 15 artiklan soveltamisesta.

Viidennessä osastossa annetaan loppusäännökset muihin direktiiveihin tehtävistä muutoksista, soveltamisajasta, siirtymäsäännöksistä, henkilötietojen suojelusta, saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä, tarkastelusta ja voimaantulosta.

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI**tekijänoikeudesta digitaalisilla sisämarkkinoilla**

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 114 artiklan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisyksityksessä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon²⁴,ottavat huomioon alueiden komitean lausunnon²⁵,

noudattavat tavallista lainsäätämisyksitystä,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Perussopimuksessa määrätään sisämarkkinoiden toteuttamisesta ja järjestelmän perustamisesta kilpailun vääristymisen estämiseksi sisämarkkinoilla. Tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisella pitäisi edistää näiden tavoitteiden saavuttamista.
- (2) Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla annetuissa direktiiveissä vahvistetaan korkeatasoinen suoja oikeudenhaltijoille ja luodaan kehys näillä oikeuksilla suojattujen teosten ja muun aineiston hyödyntämiselle. Nämä yhdenmukaistetut puitteet edistävät sisämarkkinoiden hyvää toimintaa; niillä edistetään innovointia, luovuutta, investointeja ja uuden sisällön tuottamista myös digitaalisessa ympäristössä. Näiden oikeudellisten puitteiden tarjoama suoja tukee myös unionin tavoitetta kunnioittaa ja edistää kulttuurista monimuotoisuutta ja samalla tuoda esiin Euroopan yhteistä kulttuuriperintöä. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 167 artiklan 4 kohdassa edellytetään, että unioni ottaa kulttuuriin liittyvät näkökohdat huomioon toiminnassaan.
- (3) Digitaalitekniikan nopea kehitys muuttaa jatkuvasti sitä, miten teoksia ja muuta aineistoa luodaan, tuotetaan, jaellaan ja hyödynnetään. Uusia liiketoimintamalleja ja uusia toimijoita tulee edelleen esiin. Unionin tekijänoikeuspuiteissa vahvistetut tavoitteet ja periaatteet ovat yhä päteviä. Oikeudellista epävarmuutta on kuitenkin edelleen sekä oikeudenhaltijoiden että käyttäjien osalta tietyistä teosten ja muun aineiston digitaaliympäristössä tapahtuvista käytöistä, rajatylittävät käytöt mukaan luettuina. Kuten komission tiedonannossa ”Tavoitteena nykyaikainen,

²⁴ EUVL C , , s. .

²⁵ EUVL C , , s. .

eurooppalaisempi tekijänoikeusjärjestelmä²⁶ kuvataan, joillakin aloilla on tarpeen sopeuttaa ja täydentää unionin nykyisiä tekijänoikeuspuitteita. Tässä direktiivissä säädetään säännöistä, joilla tiettyjä poikkeuksia ja rajoituksia mukautetaan digitaalisiin ja rajat ylittäviin ympäristöihin, sekä toimenpiteistä, joilla helpotetaan tiettyjä lisenssikäytäntöjä myynnistä poistuneiden teosten jakelun osalta ja tuetaan audiovisuaalisten teosten saatavuutta tilausvideoalustoilla sisällön laajemman saatavuuden varmistamiseksi. Jotta saavutettaisiin toimivat tekijänoikeusmarkkinat, tarvitaan lisäksi sääntöjä, jotka koskevat oikeuksia julkaisuissa, käyttäjien verkkoon lataamaa sisältöä tallentavien ja siihen pääsyn tarjoavien tietoyhteiskunnan palveluntarjoajien toteuttamaa teosten ja muun aineiston käyttöä sekä tekijöiden ja esiintyjien sopimusten avoimuutta.

- (4) Tämä direktiivi perustuu sääntöihin, jotka on vahvistettu alalla tällä hetkellä voimassa olevissa direktiiveissä, kuten Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/9/EY²⁷, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY²⁸, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/115/EY²⁹, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/24/EY³⁰, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/28/EU³¹ ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/26/EU³², ja sillä myös täydennetään näitä sääntöjä.
- (5) Tutkimuksen, koulutuksen ja kulttuuriperinnön säilyttämisen alalla digitaalitekniikka mahdollistaa uudentyyppiset käytöt, jotka eivät selkeästi kuulu poikkeuksia ja rajoituksia koskevien unionin nykyisten sääntöjen piiriin. Lisäksi direktiiveissä 2001/29/EY, 96/9/EY ja 2009/24/EY näille aloille säädetyt poikkeukset ovat luonteeltaan valinnaisia, mikä voi vaikuttaa kielteisesti sisämarkkinoiden toimintaan. Tämä on erityisen merkityksellistä rajatylittävien käyttöjen osalta, joiden merkitys kasvaa digitaaliympäristössä. Tämän vuoksi unionin lainsäädännön nykyisiä rajoituksia ja poikkeuksia, jotka ovat merkityksellisiä tieteellisen tutkimuksen, opetuksen ja kulttuuriperinnön säilyttämisen kannalta, olisi arvioitava uudelleen näiden uusien käyttöjen valossa. Olisi otettava käyttöön pakollisia poikkeuksia ja rajoituksia, jotka koskevat käyttöä tekstin- ja tiedonlouhinnan ja tieteellisen tutkimuksen alalla, digitaaliympäristössä tapahtuvaa opetuksen havainnollistamista sekä kulttuuriperinnön säilyttämistä. Niiden käyttöjen osalta, jotka eivät kuulu tässä direktiivissä säädettyjen poikkeusten ja rajoitusten alaan, sovelletaan edelleen unionin nykyisessä lainsäädännössä vahvistettuja poikkeuksia ja rajoituksia. Direktiivejä 96/9/EY ja 2001/29/EY olisi muutettava.

²⁶ COM(2015) 626 final.

²⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/9/EY, annettu 11 päivänä maaliskuuta 1996, tietokantojen oikeudellisesta suojasta (EYVL L 77, 27.3.1996, s. 20–28).

²⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY, annettu 22 päivänä toukokuuta 2001, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa (EYVL L 167, 22.6.2001, s. 10–19).

²⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/115/EY, annettu 12 päivänä joulukuuta 2006, vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla (EUVL L 376, 27.12.2006, s. 28–35).

³⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/24/EY, annettu 23 päivänä huhtikuuta 2009, tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta (EUVL L 111, 5.5.2009, s. 16–22).

³¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/28/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, orpoteosten tietyistä sallituista käyttötarkoituksista (EUVL L 299, 27.10.2012, s. 5–12).

³² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/26/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensioinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla (EUVL L 84, 20.3.2014, s. 72–98).

- (6) Tässä direktiivissä vahvistetuilla poikkeuksilla ja rajoituksilla pyritään saavuttamaan oikeudenmukainen tasapaino yhtäältä tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden sekä toisaalta käyttäjien etujen ja oikeuksien välillä. Niitä voidaan soveltaa ainoastaan tiettyihin erikoistapauksiin, jotka eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun aineiston tavanomaisen käytön kanssa eivätkä haittaa kohtuuttomasti oikeudenhaltijan perusteltuja etuja.
- (7) Direktiivillä 2001/29/EY perustettu teknisten toimenpiteiden suoja on edelleen olennaisen tärkeä, jotta varmistetaan tekijöille ja muille oikeudenhaltijoille unionin lainsäädännössä myönnettyjen oikeuksien suoja ja niiden tosiasiallinen toteutuminen. Tällainen suoja on pidettävä voimassa ja samalla varmistettava, että teknisten toimenpiteiden käyttö ei estä tällä direktiivillä vahvistettujen poikkeusten ja rajoituksen hyödyntämistä, mikä on erityisen merkityksellistä verkkoympäristössä. Oikeudenhaltijoilla pitäisi olla mahdollisuus varmistua tästä vapaaehtoisin toimenpitein. Oikeudenhaltijoiden pitäisi voida vapaasti valita muoto ja tapa, joilla tässä direktiivissä vahvistettujen poikkeusten ja rajoituksen edunsaajille tarjotaan keinot hyödyntää niitä, sillä edellytyksellä että tällaiset keinot ovat asianmukaisia. Jos vapaaehtoisia toimenpiteitä ei ole toteutettu, jäsenvaltioiden olisi toteutettava aiheellisia toimenpiteitä direktiivin 2001/29/EY 6 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti.
- (8) Uusi teknologia mahdollistaa digitaalisessa muodossa olevan tiedon, kuten tekstin, äänien, kuvien tai datan, automaattisen laskennallisen analyysin, joka yleisesti tunnetaan tekstin- ja tiedonlouhintana. Tällainen teknologia antaa tutkijoille mahdollisuuden käsitellä suuria tietomääriä uuden tietämyksen hankkimiseksi ja uusien kehityssuuntausten tunnistamiseksi. Tekstin- ja tiedonlouhintateknologia on yleistä kaikkialla digitaalitaloudessa, mutta yleisesti tunnustetaan, että tekstin- ja tiedonlouhinta voi olla erityisen hyödyllistä tutkimusyhteisölle, jolloin se tukee innovointia. Tutkimusorganisaatiot, kuten korkeakoulut ja tutkimuslaitokset, kokevat kuitenkin unionissa oikeudellista epävarmuutta siitä, missä määrin ne voivat harjoittaa sisältöä koskevaa tekstin- ja tiedonlouhintaa. Joissakin tapauksissa tekstin- ja tiedonlouhinta voi kohdistua tekijänoikeudella ja/tai *sui generis* tietokantaoikeudella suojattuihin toimiin, erityisesti kun kyseessä on kappaleiden valmistaminen teoksista tai muusta aineistosta ja/tai sisällön kopioiminen tietokannasta. Jos sovellettavaa poikkeusta tai rajoitusta ei ole, tällaisten toimien toteuttaminen edellyttäisi oikeudenhaltijoiden suostumusta. Tekstin- ja tiedonlouhintaa voidaan myös harjoittaa pelkästään sellaisten tietojen tai datan pohjalta, jotka eivät ole tekijänoikeudella suojattuja, eikä tällaisissa tapauksissa tarvita lupaa.
- (9) Unionin lainsäädännössä on jo ennestään vahvistettu tieteellisiä tutkimustarkoituksia koskevia tiettyjä poikkeuksia ja rajoituksia, joita voidaan soveltaa myös tekstin- ja tiedonlouhintatoimiin. Tällaiset poikkeukset ovat kuitenkin vapaaehtoisia, eivätkä ne täysin sovellu teknologian käyttöön tieteellisessä tutkimuksessa. Kun sisältö on laillisesti tutkijoiden saatavilla, esimerkiksi julkaisun tilauksena tai avoimen pääsyn tarjoavana lisenssinä, lisenssiehdoissa voidaan kuitenkin kieltää tekstin- ja tiedonlouhinta. Koska tutkimusta tehdään yhä enemmän digitaalitekniikan tuella, vaarana on, että unionin kilpailuasema tutkimusalueena kärsii, ellei tekstin- ja tiedonlouhintaa koskevan oikeudellisen epävarmuuden korjaamiseksi toteuteta toimia.
- (10) Tällaista oikeudellista epävarmuutta olisi korjattava säätämällä pakollisesta poikkeuksesta, joka koskee oikeutta kappaleen valmistamiseen ja myös oikeutta estää tietokannasta kopiointi. Uudella poikkeuksella ei pitäisi vaikuttaa nykyiseen direktiivin 2001/29/EY 5 artiklan 1 kohdassa säädettyyn pakolliseen poikkeukseen,

joka koskee tilapäistä kappaleen valmistamista ja jota olisi edelleen sovellettava tekstin- ja tiedonlouhinnan menetelmiin, joihin ei kuulu mainitun poikkeuksen soveltamisalaa pidemmälle ulottuvaa kappaleiden valmistamista. Tutkimusorganisaatioiden olisi hyödyttävä poikkeuksesta myös silloin, kun ne toimivat yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuushankkeissa.

- (11) Tutkimusorganisaatioihin unionissa kuuluu runsaasti erilaisia yksiköitä, joiden ensisijaisena tavoitteena on tehdä tieteellistä tutkimusta tai jotka tekevät tällaista tutkimusta koulutuspalveluiden tarjonnan yhteydessä. Koska tällaiset yksiköt ovat hyvin erilaisia, on tärkeää, että poikkeuksen edunsaajista vallitsee yhteisymmärrys. Erilaisista oikeudellisista muodoista ja rakenteista huolimatta jäsenvaltioiden tutkimusorganisaatioille on yleensä yhteistä se, että ne toimivat joko voittoa tavoittelemattomalta pohjalta tai valtion tunnustamana yleisen edun mukaisen tehtävän yhteydessä. Tällainen yleisen edun mukainen tehtävä voi esimerkiksi näkyä julkisena rajoituksena tai kansallisen lainsäädännön säännöksinä tai julkisten hankintasopimusten määräyksinä. Tämän direktiiviin soveltamista varten tutkimusorganisaatioiksi ei pitäisi katsoa organisaatioita, joihin kaupallisilla yrityksillä on ratkaiseva vaikutus, kun tällaiset yritykset voivat rakenteellisten tekijöiden, kuten osakkeenomistajien tai jäsenten ominaisuuksien vuoksi käyttää määräysvaltaa näissä organisaatioissa ja näin saavuttaa etuoikeutetun aseman tutkimustulosten saannissa.
- (12) Kun otetaan huomioon teosten ja muun aineiston saantia tai lataamista koskevien pyyntöjen potentiaalisesti suuri määrä, oikeudenhaltijoille olisi sallittava toimenpiteiden soveltaminen, kun on riski siitä, että järjestelmän tai tietokannan, jossa teoksia tai muuta aineistoa isännöidään, turvallisuus ja eheys vaarantuisivat. Näillä toimenpiteillä ei pitäisi ylittää sitä, mikä on tarpeen tavoitteen eli järjestelmän turvallisuuden ja eheyden varmistamisen saavuttamiseksi, eikä niillä saa vaarantaa poikkeuksen tosiasiallista soveltamista.
- (13) Ei ole tarpeen säätää oikeudenhaltijoiden korvauksesta tällä direktiivillä perustetun tekstin- ja tiedonlouhintaa koskevan poikkeuksen mukaisten käyttöjen osalta, sillä poikkeuksen luonteen ja alan vuoksi haitan pitäisi jäädä erittäin vähäiseksi.
- (14) Direktiivin 2001/29/EY 5 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksista tai rajoituksista kappaleen valmistamista koskevaan oikeuteen, oikeuteen välittää yleisölle ja oikeuteen saattaa yleisön saataviin muun muassa yksinomaan opetuksen havainnollistamiseksi. Lisäksi direktiivin 96/9/EY 6 artiklan 2 kohdan b alakohdassa ja 9 artiklan ensimmäisen kohdan b alakohdassa sallitaan tietokannan käyttö ja sen sisällön olennaisen osan kopiointi tai uudelleenkäyttö opetuksen havainnollistamiseksi. Näiden poikkeusten tai rajoitusten soveltamisala on digitaalisten käyttöjen osalta epäselvä. Ei myöskään ole selvyyttä siitä, sovellettaisiinko näitä poikkeuksia tai rajoituksia, kun opetusta tarjotaan verkossa ja näin ollen etätoimintana. Nykyisissä puitteissa ei myöskään säädetä rajatylittävistä vaikutuksista. Tilanne voi haitata digitaalisesti tuetun opetustoiminnan ja etäoppimisen kehittymistä. Tämän vuoksi on tarpeen ottaa käyttöön uusi pakollinen poikkeus tai rajoitus, jotta varmistetaan, että oppilaitokset voivat nauttia täydestä oikeusvarmuudesta käyttäessään teoksia tai muuta aineistoa digitaalisessa opetustoiminnassa, myös verkossa ja rajojen yli.
- (15) Etäoppiminen ja rajatylittävät koulutusohjelmat ovat kehittyneet pisimmälle korkea-asteen koulutuksessa, mutta digitaalisia työkaluja ja resursseja käytetään yhä enemmän kaikilla koulutuksen tasoilla, erityisesti oppimiskokemuksen parantamiseksi ja rikastuttamiseksi. Tässä direktiivissä säädetty poikkeus tai rajoitus hyödyttäisi näin

ollen kaikkia alemman ja ylemmän perusasteen, ammattikoulutuksen ja korkea-asteen oppilaitoksia siinä määrin kuin ne harjoittavat koulutustoimintaa ei-kaupallisiin tarkoituksiin. Oppilaitoksen organisaatorakenne ja rahoitustapa eivät ole ratkaisevia tekijöitä, kun määritetään sen toiminnan ei-kaupallista luonnetta.

- (16) Poikkeuksen tai rajoituksen piiriin olisi sisällytettävä teosten ja muun aineiston digitaaliset käytöt, kuten teoksen osien tai kopioiden käyttö opetuksen tukena, sen rikastuttajana tai täydentäjänä, myös oppimisen oheistoiminnassa. Teosten tai muun aineiston käytön poikkeuksen tai rajoituksen nojalla pitäisi tapahtua ainoastaan oppilaitosten vastuulla järjestetyn opetus- ja oppimistoiminnan yhteydessä, myös kokeiden aikana, ja se olisi rajattava siihen mikä on tarpeen tällaista toimintaa varten. Poikkeuksen tai rajoituksen olisi katettava sekä digitaalisin keinoin tapahtuvat käytöt luokkahuoneessa että verkkokäytöt oppilaitoksen suojatussa sähköisessä verkossa, joihin pääsy olisi suojattava, erityisesti tunnistusproseduureilla. Poikkeuksen tai rajoituksen olisi ymmärrettävä kattavan vammaisten erityiset esteettömyystarpeet opetuksen havainnollistamisen yhteydessä.
- (17) Useissa jäsenvaltioissa on teosten ja muun aineiston opetuskäyttöjen helpottamiseksi käytössä erilaisia järjestelyjä, jotka perustuvat direktiivissä 2001/29/EY säädetyin poikkeuksen täytäntöönpanoon tai muita käyttöjä kattaviin lisenssisopimuksiin. Tällaiset järjestelyt on yleensä suunniteltu ottaen huomioon oppilaitosten ja koulutuksen eri tasojen tarpeet. Vaikka onkin olennaisen tärkeää yhdenmukaistaa uuden pakollisen poikkeuksen tai rajoituksen soveltamisala digitaalisten käyttöjen ja rajatylittävän opetustoiminnan osalta, täytäntöönpanoa koskevat yksityiskohtaiset säännöt voivat erota jäsenvaltiosta toiseen siinä määrin kuin tämä ei haittaa poikkeuksen tai rajoituksen tosiasiallista soveltamista tai rajatylittäviä käyttöjä. Tämän ansiosta jäsenvaltioiden pitäisi voida hyödyntää nykyisten kansallisella tasolla tehtyjen järjestelyjen tarjoamaa perustaa. Jäsenvaltiot voisivat erityisesti päättää, että poikkeuksen tai rajoituksen täysimittaisen tai osittaisen soveltamisen edellytyksenä on sellaisten soveltuvien lisenssien saatavuus, jotka vähintään kattavat samat käytöt kuin tämän poikkeuksen nojalla sallitut käytöt. Tällä järjestelyllä asetettaisiin esimerkiksi etusijalle sellaisen aineiston lisenssit, joka on ensisijaisesti tarkoitettu koulutusmarkkinoille. Jotta estettäisiin oikeudellisen epävarmuuden syntyminen tai oppilaitosten hallinnollisen taakan lisääntyminen tällaisen järjestelyn seurauksena, tätä toimintatapaa käyttävien jäsenvaltioiden olisi toteuttava käytännön toimia sen varmistamiseksi, että lisenssijärjestelmät, joilla mahdollistetaan teosten ja muun aineiston digitaalinen käyttö opetuksen havainnollistamiseksi, ovat helposti saatavilla ja oppilaitokset ovat tietoisia tällaisten lisenssijärjestelmien olemassaolosta.
- (18) Säilyttämistoimi voi edellyttää kappaleen valmistamista kulttuuriperintölaitoksen kokoelmiin kuuluvasta teoksesta tai muusta aineistosta ja näin ollen asianomaisten oikeudenhaltijoiden antamaa lupaa. Kulttuuriperintölaitokset toimivat kokoelmiensa säilyttämiseksi tuleville sukupolville. Digitaalitekniikka tarjoaa uusia välineitä näihin kokoelmiin kuuluvan perinnön säilyttämiseksi mutta luo myös uusia haasteita. Näiden uusien haasteiden myötä on tarpeen sopeuttaa nykyisiä lainsäädäntöpuutteita säätämällä pakollisesta poikkeuksesta, joka koskee oikeutta kappaleen valmistamiseen, jotta mahdollistetaan tällaiset säilyttämistoimet.
- (19) Jäsenvaltioilla on erilaisia lähestymistapoja kulttuuriperintölaitosten säilyttämistoimiin, mikä haittaa rajatylittävää yhteistyötä ja suojelukeinojen jakamista kulttuuriperintölaitosten välillä sisämarkkinoilla ja johtaa tehottomaan resurssien käyttöön.

- (20) Tämän vuoksi olisi vaadittava, että jäsenvaltiot säätävät poikkeuksesta, jolla sallitaan kulttuuriperintölaitosten tekvän, esimerkiksi tekniikan vanhentumisen tai alkuperäisen välineen heikkenemisen vuoksi, säilytystarkoituksiin kappaleita teoksista ja muusta aineistosta, jotka ovat pysyvästi niiden kokoelmissa. Tällaisella poikkeuksella pitäisi mahdollistaa kappaleiden valmistaminen säilytykseen soveltuvalla työkalulla, välineellä tai tekniikalla, vaadittavana lukumääränä ja missä tahansa teoksen tai muun aineiston elinajan hetkenä siinä laajuudessa mitä kappaleen valmistaminen ainoastaan säilytystä varten edellyttää.
- (21) Tämän direktiivin soveltamiseksi teosten ja muun aineiston olisi katsottava kuuluvan pysyvästi kulttuuriperintölaitoksen kokoelmiin, kun kulttuuriperintölaitos omistaa ja pitää pysyvästi hallussaan sen kappaleita, esimerkiksi omistuksen siirron tai lisenssisopimusten seurauksena.
- (22) Kulttuuriperintölaitosten olisi voitava hyötyä myynnistä poistuneiden teosten ja muun aineiston digitointia ja myös rajojen yli tapahtuvaa levittämistä koskevista selkeistä puitteista. Myynnistä poistuneiden teosten kokoelmien erityispiirteiden vuoksi ennakkosuostumuksen saaminen yksittäisiltä oikeudenhaltijoilta voi kuitenkin olla erittäin vaikeaa. Tämä voi johtua esimerkiksi teosten tai muun aineiston iästä, niiden vähäisestä kaupallisesta arvosta tai siitä, että niitä ei koskaan tarkoitettu kaupalliseen käyttöön. Tämän vuoksi on tarpeen säätää toimenpiteistä, joilla helpotetaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmissa olevien myynnistä poistuneiden teosten oikeuksien lisensointia ja näin mahdollistetaan vaikutukseltaan rajatylittävien sopimusten tekeminen sisämarkkinoilla.
- (23) Jäsenvaltioilla pitäisi tämän direktiivin tarjoamissa puitteissa olla joustava mahdollisuus valita järjestelyn tyyppi, jolla myynnistä poistuneiden teosten lisenssejä voidaan laajentaa niiden oikeudenhaltijoiden oikeuksiin, joita yhteishallinnointiorganisaatio ei edusta, oman oikeusperinteensä, käytäntöjensä tai olosuhteidensa mukaisesti. Tällaisiin järjestelyihin voi sisältyä laajennettu kollektiivinen lisensointi ja edustusta koskevia olettamia.
- (24) Tiukka ja hyvin toimiva yhteishallinnointijärjestelmä on tärkeä tällaisia lisensointijärjestelyitä varten. Tällaiseen järjestelmään kuuluu hyvää hallintotapaa, avoimuutta ja raportointia koskevia erityissääntöjä sekä yksittäisille oikeudenhaltijoille kuuluvien määrien säännöllinen, tunnollinen ja tarkka jakaminen ja maksaminen, kuten direktiivissä 2014/26/EU säädetään. Kaikkien oikeudenhaltijoiden saatavilla pitäisi olla soveltuvia lisäsuojatoimia, ja oikeudenhaltijoille olisi tarjottava mahdollisuus sulkea teoksensa tai muu aineisto tällaisten järjestelyjen soveltamisen ulkopuolelle. Näihin järjestelyihin liittyvien ehtojen ei pitäisi vaikuttaa niiden käytännön merkitykseen kulttuuriperintölaitoksille.
- (25) Kun otetaan huomioon kulttuuriperintölaitosten kokoelmissa olevien teosten ja muun aineiston moninaisuus, on tärkeää, että tällä direktiivillä käyttöön otettavat lisenssijärjestelyt ovat saatavilla ja niitä voidaan käytännössä hyödyntää erityyppisten teosten ja muun aineiston osalta, valokuvat, äänitallenteet ja audiovisuaaliset teokset mukaan luettuina. Jotta näissä järjestelyissä kuvastuisivat teosten ja muun aineiston eri luokkien erityispiirteet niiden julkaisu- ja jakelutapojen osalta ja jotta voidaan helpottaa näiden järjestelyiden käyttämistä, jäsenvaltioiden voi olla tarpeen vahvistaa erityisvaatimuksia ja -menettelyjä tällaisten lisenssijärjestelyjen käytännön soveltamista varten. Näin tehdessään jäsenvaltioiden on aiheellista kuulla oikeudenhaltijoita, käyttäjiä ja yhteishallinnointiorganisaatioita.

- (26) Kansainvälisen kohteliaisuuden vuoksi tässä direktiivissä säädettyä myynnistä poistuneiden teosten digitointia ja levittämistä koskevaa lisenssijärjestelyä ei pitäisi soveltaa teoksiin tai muuhun aineistoon, jotka on julkaistu tai, jos julkaisua ei ole tapahtunut, lähetetty ensimmäisen kerran kolmannessa maassa, tai, kun kyseessä on elokuva tai audiovisuaalinen teos, teoksiin, joiden tuottajan päätoimipaikka tai vakituinen asuinpaikka on kolmannessa maassa. Näitä järjestelyjä ei pitäisi myöskään soveltaa kolmannen maan kansalaisten teoksiin tai muuhun aineistoon, lukuun ottamatta tapauksia, joissa ne on julkaistu tai, jos julkaisua ei ole tapahtunut, lähetetty ensimmäisen kerran jonkin jäsenvaltion alueella, tai, kun kyseessä on elokuva- tai audiovisuaalinen teos, joissa tuottajan päätoimipaikka tai vakituinen asuinpaikka on jäsenvaltiossa.
- (27) Koska laajamittaiset digitointihankkeet voivat merkitä huomattavia investointeja kulttuuriperintölaitoksille, minkään tässä direktiivissä säädettyjen järjestelyjen nojalla myönnetyn lisenssin ei pitäisi estää näitä laitoksia hankkimasta kohtuullisia tuloja lisenssin ja digitoinnin kustannusten kattamiseksi sekä lisenssin piiriin kuuluvien teosten ja muun aineiston levittämiseksi.
- (28) Olisi asianmukaisesti julkaistava tiedot tässä direktiivissä säädettyjen lisenssijärjestelyjen nojalla tapahtuvasta myynnistä poistuneiden teosten ja muun aineiston nykyisestä ja tulevasta käytöstä kulttuuriperintölaitoksissa sekä kaikkien oikeudenhaltijoiden voimassa olevista sopimuksista, jotka koskevat niiden teosten tai muun aineiston sulkemista lisenssien soveltamisalan ulkopuolelle. Tämä on erityisen tärkeää, kun käyttö tapahtuu sisämarkkinoiden rajojen ulkopuolella. Tämän vuoksi on aiheellista säätää unionin yhden yleisesti saatavilla olevan verkkoportaalin perustamisesta, jotta tällaiset tiedot voidaan tarjota yleisön saataville kohtuullisen ajan ennen rajatylittävän käytön toteutumista. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 386/2012³³ mukaisesti Euroopan unionin teollis- ja tekijänoikeusvirastolle annetaan tiettyjä tehtäviä ja toimia, se rahoittaa toimintansa käyttäen omia talousarvioitoimenpiteitään ja sen tarkoituksena on helpottaa ja tukea kansallisten viranomaisten, yksityisen sektorin edustajien ja unionin toimielinten toimia teollis- ja tekijänoikeuksiin kohdistuvien loukkausten torjunnassa ja ennaltaehkäisemisessä. Tämän vuoksi on aiheellista, että teollis- ja tekijänoikeusvirasto perustaa eurooppalaisen portaalin tällaisen tiedon tarjoamista varten ja vastaa sen hallinnoinnista.
- (29) Tilauspalveluilla voi olla ratkaiseva merkitys eurooppalaisten teosten leviämisessä kaikkialle Euroopan unionin alueella. Sopimukset tällaisten teosten hyödyntämiseksi verkossa voivat kuitenkin kohdata oikeuksien lisensointiin liittyviä ongelmia. Tällaisia kysymyksiä voi ilmetä esimerkiksi silloin, kun tietyn alueen oikeuksien haltija ei ole kiinnostunut teoksen hyödyntämisestä verkossa tai kun hyödyntämisen välineisiin liittyy avoimia kysymyksiä.
- (30) Jotta audiovisuaalisiin teosten oikeuksien lisensointia tilausvideoalustoille voidaan helpottaa, tässä direktiivissä edellytetään, että jäsenvaltiot perustavat neuvottelujärjestelyn, jossa sopimukseen pyrkivät osapuolet pystyvät turvautumaan puolueettoman elimen apuun. Tällaisen elimen olisi järjestettävä tapaaminen osapuolten kanssa ja avustettava neuvotteluissa tarjoamalla ammatillista ja ulkoista

³³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 386/2012, annettu 19 päivänä huhtikuuta 2012, teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoon liittyvien tehtävien antamisesta sisämarkkinoilla toimivalle yhdenmukaistamisvirastolle (tavaramerkki ja mallit), mukaan luettuna julkisen ja yksityisen sektorin edustajien kutsuminen koolle teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausten eurooppalaisena seurantakeskuksena (EUVL L 129, 16.5.2012, s. 1–6).

neuvontaa. Tätä taustaa vasten jäsenvaltioiden olisi päätettävä neuvottelujärjestelyn toimintaehdoista, mukaan lukien neuvotteluiden avustuksen ajoitus ja kesto sekä kustannusten jakaminen. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että hallinnolliset ja taloudelliset rasitteet pysyvät oikeasuhteisina neuvottelufoorumin tehokkuuden takaamista varten.

- (31) Vapaa ja moniarvoinen lehdistö on olennaisen tärkeä laadukkaan journalismin ja kansalaisten tiedonsaannin turvaaja. Se antaa perustavanlaatuisen panoksen julkiselle keskustelulle ja demokraattisen yhteiskunnan hyvälle toiminnalle. Kun siirrytään painotuotteista digitaalisiin julkaisuihin, lehtikustantajat kohtaavat ongelmia lisensoidessaan julkaisujensa verkkokäyttöä ja pyrkiessään saamaan investointinsa kustannuksia takaisin. Kun lehtikustantajia ei ole tunnustettu oikeudenhaltijoiksi, lisensointi ja täytäntöönpano on digitaaliympäristössä usein monimutkaista ja tehotonta.
- (32) Kustantajien organisaatio- ja rahoituspanos on tunnustettava lehtijulkaisujen tuotannossa, ja sitä on edelleen tuettava julkaisualan kestävyysvarmistamiseksi. Tämän vuoksi on tarpeen antaa unionin tasolla yhdenmukaistettu oikeudellinen suoja lehtijulkaisujen digitaalisille käyttöille. Tällainen suoja olisi taattava tehokkaasti ottamalla unionin lainsäädäntöön tekijänoikeuden lähioikeuksia lehtijulkaisujen kappaleen valmistamista ja yleisön saataviin saattamista varten digitaalisten käyttöjen osalta.
- (33) Tämän direktiivin soveltamiseksi on tarpeen määritellä lehtijulkaisun käsite tavalla, joka kattaa ainoastaan journalistiset julkaisut, jotka palveluntarjoaja julkaisee, joita päivitetään määräajoin tai säännöllisesti missä tahansa mediassa ja jotka julkaistaan tiedonvälitystä tai viihdettä varten. Tällaisiin julkaisuihin kuuluisivat esimerkiksi päivälehdet, viikoittain tai kuukausittain julkaistavat aikakauslehdet tai erikoislehdet sekä uutissivustot. Tieteellisten tai akateemisten kausijulkaisujen, kuten tieteellisten aikakauslehtien ei pitäisi kuulua tämän direktiivin nojalla lehtijulkaisuille myönnettävän suojan piiriin. Tällainen suoja ei ulotu hyperlinkittämiseen, joka ei merkitse yleisölle välittämistä.
- (34) Lehtijulkaisujen kustantajille tämän direktiivin mukaisesti myönnettyillä oikeuksilla pitäisi digitaalisten käyttöjen osalta olla sama soveltamisala kuin direktiivissä 2001/29/EY säädetyillä kappaleen valmistamista ja yleisön saataviin saattamista koskevilla oikeuksilla. Niihin pitäisi myös soveltaa poikkeuksia ja rajoituksia koskevia samoja sääntöjä kuin direktiivissä 2001/29/EY säädettyihin oikeuksiin, mukaan lukien mainitun direktiivin 5 artiklan 3 kohdan d alakohdassa säädetty poikkeus, joka koskee lainausta arvostelua tai selostusta varten.
- (35) Tämän direktiivin nojalla lehtijulkaisujen kustantajille myönnetyn suojan ei pitäisi vaikuttaa tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden oikeuksiin, jotka koskevat julkaisuihin sisällytettyjä teoksia ja muuta aineistoa, myöskään siinä määrin kuin tekijät ja muut oikeudenhaltijat voivat hyödyntää teoksia ja muuta aineistoa riippumatta siitä lehtijulkaisusta, johon ne on sisällytetty. Tämän vuoksi lehtijulkaisujen kustantajien ei pitäisi voida vedota niille myönnettyyn suojaan tekijöitä ja muita oikeudenhaltijoita vastaan. Tällä ei rajoiteta lehtijulkaisujen kustantajien sekä toisaalta tekijöiden ja oikeudenhaltijoiden välillä tehtyjä sopimusjärjestelyjä.
- (36) Kustantajat, mukaan luettuna lehtijulkaisujen, kirjojen tai tiedejulkaisujen kustantajat, toimivat usein sopimusjärjestelyiden tai lainsäädännöllisten määräysten avulla tehdyn tekijöiden oikeuksien siirron pohjalta. Tässä yhteydessä kustantajat tekevät

investoinnin hyödyntääkseen julkaisuihinsa sisältyviä teoksia ja voivat joissain tapauksissa jäädä osattomiksi tuloista, kun tällaisia teoksia käytetään poikkeusten tai rajoitusten nojalla, kuten niiden, jotka koskevat yksityistä kappaleen valmistusta ja reprograafista kopiointia. Monissa jäsenvaltioissa korvaus näiden poikkeusten nojalla tapahtuvista käytöistä jaetaan tekijöiden ja kustantajien kesken. Tämän tilanteen huomioon ottamiseksi ja kaikkien asianomaisten osapuolten oikeusvarmuuden parantamiseksi jäsenvaltioiden olisi voitava määrätä, että kun tekijä on siirtänyt tai lisensoinut oikeutensa kustantajalle tai muutoin osallistuu teoksillaan johonkin julkaisuun ja kun käytössä on järjestelmiä poikkeuksen tai rajoituksen aiheuttaman haitan korvaamiseksi, kustantajilla on oikeus vaatia osuus tällaisesta korvauksesta eikä kustantajalle vaatimuksensa osoittamisesta koituva rasite saisi ylittää sitä, mitä toiminnassa olevan järjestelmän mukaisesti vaaditaan.

- (37) Viime vuosina verkon sisältömarkkinoiden toiminta on monimutkaistunut. Verkkopalvelut, joissa tarjotaan pääsy käyttäjien verkkoon lataamaan tekijänoikeussuojattuun sisältöön ilman oikeudenhaltijoiden osallistumista, ovat menestyneet, ja niistä on tullut tärkeimpiä verkkosisällön saannin lähteitä. Tämä vaikuttaa oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksiin määrätä, käytetäänkö niiden teoksia ja muuta aineistoa ja millä edellytyksin käyttö tapahtuu, sekä niiden mahdollisuuksiin saada asianmukainen korvaus käytöstä.
- (38) Kun tietoyhteiskunnan palveluiden tarjoajat tallentavat käyttäjiensä verkkoon lataamia tekijänoikeussuojattuja teoksia tai muuta aineistoa ja tarjoavat yleisölle pääsyn niihin, jolloin ne eivät ainoastaan tarjoa fyysisiä rakenteita ja toteuta välitystä yleisölle, niiden on tehtävä oikeudenhaltijoiden kanssa lisenssisopimuksia, elleivät ne ole Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/31/EY³⁴ 14 artiklassa säädetyn vastuuta koskevan poikkeuksen vaatimusten mukaisia.

Mainitun 14 artiklan osalta on tarpeen varmentaa, toimiiko palvelun tarjoaja aktiivisessa roolissa, myös optimoimalla ladattujen teosten tai aineiston esitysmuotoa tai edistämällä niitä, riippumatta tähän käytettyjen keinojen luonteesta.

Jotta varmistettaisiin mahdollisten lisenssisopimusten toiminta, tietoyhteiskunnan palveluiden tarjoajien, jotka tallentavat suuria määriä käyttäjiensä verkkoon lataamia tekijänoikeussuojattuja teoksia tai muuta aineistoa ja tarjoavat yleisölle pääsyn niihin, olisi toteutettava asianmukaiset ja oikeasuhteiset toimenpiteet teosten tai muun aineiston suojan varmistamiseksi, esimerkiksi ottamalla käyttöön tehokasta teknologiaa. Tätä velvoitetta olisi sovellettava myös silloin, kun palveluntarjoajat ovat 14 artiklassa säädetyn vastuuta koskevan poikkeuksen vaatimusten mukaisia.

- (39) Yhteistyö tietoyhteiskunnan palveluiden tarjoajien välillä, jotka tallentavat suuria määriä käyttäjiensä verkkoon lataamia tekijänoikeussuojattuja teoksia tai muuta aineistoa ja tarjoavat yleisölle pääsyn niihin, on välttämätöntä teknologian, esimerkiksi sisällöntunnistustekniikoiden, toimivuudelle. Tällaisissa tapauksissa oikeudenhaltijoiden olisi tarjottava tiedot, joita palvelut tarvitsevat sisältonsä tunnistamiseen, ja palvelujen olisi oltava oikeudenhaltijoita kohtaan avoimia käytettyjen tekniikoiden osalta, jotta niiden sopivuutta voidaan arvioida. Palveluiden olisi erityisesti tarjottava oikeudenhaltijoille tietoa käytettyjen tekniikoiden tyypistä, niiden käytötavasta sekä onnistumisasteesta oikeudenhaltijoiden sisällön tunnistamisessa. Tällaisten tekniikoiden avulla oikeudenhaltijoiden olisi myös saatava

³⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY, annettu 8 päivänä kesäkuuta 2000, tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista (EYVL L 178, 17.7.2000, s. 1–16).

tietoyhteiskunnan palveluiden tarjoajilta tietoa jonkin sopimuksen piiriin kuuluvan sisältönsä käytöstä.

- (40) Tietty oikeudenhaltijat, kuten tekijät ja esiintyjät, tarvitsevat tietoja arvioidakseen unionin lainsäädännön nojalla yhdenmukaistettujen oikeuksiensa taloudellista arvoa. Tämä koskee erityisesti tapauksia, joissa tällaiset oikeudenhaltijat myöntävät lisenssin tai siirtävät oikeudet korvausta vastaan. Koska tekijät ja esiintyjät ovat yleensä lisensoijia myöntäessään tai oikeuksia siirtäessään heikommassa sopimusasemassa, he tarvitsevat tietoja arvioidakseen oikeuksiensa pysyvää taloudellista arvoa lisenssistä tai siirrosta saatuaan korvaukseen verrattuna, mutta kohtaavat usein puutteellista avoimuutta. Tämän vuoksi on tekijöiden ja esiintyjien korvauksia hallinnoivan järjestelmän avoimuuden ja tasapainon kannalta tärkeää, että heidän sopimuskumppaninsa tai oikeudenomistajansa jakavat asianmukaista tietoa.
- (41) Avoimuutta koskevien velvoitteiden täytäntöönpanon yhteydessä olisi otettava huomioon eri sisältöaloihin sekä kunkin alan tekijöiden ja esiintyjien oikeuksiin liittyvät erityispiirteet. Jäsenvaltioiden olisi kuultava kaikkia merkittäviä sidosryhmiä, sillä näin tuettaisiin alakohtaisten vaatimusten määrittelyä. Keskitettyjä sopimusneuvotteluja olisi harkittava vaihtoehtona, jotta eri sidosryhmien välille saadaan sopimus avoimuudesta. Nykyisten raportointikäytäntöjen sopeuttamiseksi avoimuusvelvoitteisiin olisi säädettävä siirtymäkaudesta. Avoimuusvelvoitteita ei tarvitse soveltaa yhteishallinnointiorganisaatioiden kanssa tehtyihin sopimuksiin, sillä niitä koskevat jo direktiivin 2014/26/EU mukaiset avoimuusvelvoitteet.
- (42) Tietty unionin tasolla yhdenmukaistettujen oikeuksien hyödyntämistä koskevat sopimukset ovat pitkäaikaisia, jolloin tekijöille ja esiintyjille ei juurikaan jää mahdollisuuksia neuvotella niitä uudelleen sopimuskumppaninsa tai oikeudenomistajiansa kanssa. Tämän vuoksi ja rajoittamatta jäsenvaltioissa sopimukseen sovellettavaa lainsäädäntöä käytössä pitäisi olla korvauksen sopeuttamisjärjestely niitä tapauksia varten, joissa alun perin lisenssin tai oikeuden siirron nojalla sovittu korvaus on suhteettoman pieni verrattuna saataviin tuloihin ja teoksen hyödyntämisestä tai esityksen tallentamisesta saataviin etuihin, myös tällä direktiivillä varmistetun avoimuuden kannalta. Tilannearviassa olisi otettava huomioon kunkin tapauksen erityisolosuhteet sekä eri sisältöalojen erityispiirteet ja käytännöt. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen korvauksen sopeuttamisesta, tekijän tai esiintyjän pitäisi voida esittää vaateensa tuomioistuimessa tai toimivaltaisessa viranomaisessa.
- (43) Tekijät ja esiintyjät ovat usein haluttomia vaatimaan oikeuksiaan sopimuskumppaneilta tuomioistuimessa. Jäsenvaltioiden olisi tämän vuoksi säädettävä vaihtoehtoista riitojenratkaisumenettelyä, jolla käsitellään avoimuusvelvoitteeseen ja sopimusten sopeuttamisjärjestelyyn liittyviä vaateita.
- (44) Jäsenvaltiot eivät voi yksin riittävällä tavalla saavuttaa tämän direktiivin tavoitteita eli unionin tekijänoikeuspuitteiden tiettyjen seikkojen nykyaikaistamista tekniikan kehityksen ja suojatun sisällön uusien jakelukanavien ottamiseksi huomioon sisämarkkinoilla, vaan ne voidaan toiminnan laajuuden, vaikutusten ja rajatylittävän ulottuvuuden vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla. Unioni voi sen vuoksi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

- (45) Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustetut periaatteet. Tätä direktiiviä olisi näin ollen tulkittava ja sovellettava kyseisten oikeuksien ja periaatteiden mukaisesti.
- (46) Kaikessa tämän direktiivin nojalla tapahtuvassa henkilötietojen käsittelyssä olisi kunnioitettava perusoikeuksia, myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan mukaista oikeutta nauttia yksityis- ja perhe-elämän kunnioitusta ja oikeutta henkilötietojen suojaan, ja sen on tapahduttava Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY³⁵ ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY³⁶ mukaisesti.
- (47) Jäsenvaltiot ja komissio antoivat 28 päivänä syyskuuta 2011 selittävistä asiakirjoista yhteisen lausuman³⁷, jonka mukaisesti jäsenvaltiot ovat sitoutuneet siihen, että perustelluissa tapauksissa ilmoitukseen toimenpiteistä, joilla direktiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, liitetään yksi tai useampi asiakirja, josta käy ilmi direktiivin osien ja kansallisen lainsäädännön osaksi saattamiseen tarkoitettujen välineiden vastaavien osien suhde. Tämän direktiivin osalta lainsäätäjää pitää tällaisten asiakirjojen toimittamista perusteltuna,

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

³⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (EYVL L 281, 23.11.1995, s. 31–50). Tämä direktiivi kumotaan 25 päivästä toukokuuta 2018 ja korvataan luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27 päivänä huhtikuuta 2016 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1–88).

³⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2002, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) (EYVL 201, 31.7.2002, s. 37–47), sellaisena kuin se on muutettuna direktiiveillä 2006/24/EY ja 2009/136/EY.

³⁷ EUVL C 369, 17.12.2011, s. 14.

I OSASTO

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 artikla

Kohde ja soveltamisala

1. Tässä direktiivissä vahvistetaan säännöt, joilla pyritään jatkamaan tekijänoikeuksiin ja lähioikeuksiin sisämarkkinoiden puitteissa sovellettavan unionin lainsäädännön yhdenmukaistamista ottaen huomioon erityisesti suojatun sisällön digitaaliset ja rajatylittävät käytöt. Siinä myös vahvistetaan poikkeuksia ja rajoituksia, lisenssien helpottamista sekä toimivien markkinoiden varmistamista koskevat säännöt teosten ja muun aineiston hyödyntämistä varten.
2. Lukuun ottamatta 6 artiklassa tarkoitettuja tapauksia tällä direktiivillä ei muuteta alalla voimassa olevia direktiivejä, erityisesti direktiivejä 96/9/EY, 2001/29/EY, 2006/115/EY, 2009/24/EY, 2012/28/EU ja 2014/26/EU, eikä sillä ole mitään vaikutusta niissä vahvistettuihin sääntöihin.

2 artikla

Määritelmät

Tässä direktiivissä tarkoitetaan

- (1) 'tutkimusorganisaatiolla' korkeakoulua, tutkimuslaitosta tai mitä tahansa muuta organisaatiota, jonka ensisijaisena tavoitteena on tehdä tieteellistä tutkimusta tai tehdä tieteellistä tutkimusta ja tarjota koulutuspalveluita
 - (a) voittoa tavoittelemattomalta pohjalta tai investoimalla kaikki voitot tieteelliseen tutkimukseen; tai
 - (b) toteuttamalla jäsenvaltion tunnustamaa yleishyödyllistä tehtävää; siten, että tieteellisen tutkimuksen tuottamat tulokset eivät ole ensisijaisesti kyseisessä organisaatiossa ratkaisevaa vaikutusvaltaa käyttävän yrityksen käytettävissä;
- (2) 'tekstin- ja tiedonlouhinnalla' kaikkia automaattisia analyysimenetelmiä, joilla pyritään analysoimaan digitaalimuotoista tekstiä ja dataa tiedon, kuten mallien, suuntausten tai korrelaatioiden, tuottamiseksi;
- (3) 'kulttuuriperintölaitoksilla' yleistä kirjastoa tai museota, arkistoa tai elokuva- tai ääniteperintölaitosta;
- (4) 'lehtijulkaisulla' luonteeltaan journalististen kirjallisten teosten kokoomatallennetta, johon voi myös kuulua muita teoksia tai aineistoa ja joka muodostaa erillisen yksikön kausittain tai säännöllisesti päivitettävässä yhden otsikon alla ilmestyvässä julkaisussa, kuten sanomalehti tai yleis- tai erikoisaikakauslehti, ja jonka tarkoituksena on tarjota uutisiin tai muihin aiheisiin liittyvää tietoa missä tahansa esitysmuodossa palvelun tarjoajan aloitteesta, toimituksellisella vastuulla ja valvonnassa.

II OSASTO

TOIMENPITEET POIKKEUSTEN SOPEUTTAMISEKSI DIGITAALISIIN JA RAJATYLITTÄVIIN YMPÄRISTÖIHIN

3 artikla

Tekstin- ja tiedonlouhinta

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä direktiivin 2001/29/EY 2 artiklassa, direktiivin 96/9/EY 5 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohdassa ja 7 artiklan 1 kohdassa sekä tämän direktiivin 11 artiklan 1 kohdassa vahvistettuihin oikeuksia koskevasta poikkeuksesta, jota sovelletaan, kun tutkimusorganisaatiot tekstin ja tiedonlouhinnan toteuttamiseksi valmistavat kappaleita ja kopioivat teoksista tai muusta aineistosta, johon niillä on laillinen pääsy tieteellistä tutkimusta varten.
2. Kaikki 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen vastaiset sopimusmääräykset ovat täytäntöönpanokelvottomia.
3. Oikeudenhaltijoiden on voitava soveltaa toimenpiteitä, joilla varmistetaan sellaisten verkkojen ja tietokantojen turvallisuus ja eheys, joissa niiden teoksia tai muuta aineistoa isännöidään. Tällaiset toimenpiteet eivät saa ulottua pidemmälle kuin mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.
4. Jäsenvaltioiden on kannustettava oikeudenhaltijoita ja tutkimusorganisaatioita määrittelemään 3 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden soveltamista koskevia yhteisesti sovittuja parhaita toimintatapoja.

4 artikla

Teosten ja muun aineiston käyttö digitaalisessa ja rajatylittävässä opetustoiminnassa

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä poikkeuksesta tai rajoituksesta direktiivin 2001/29/EY 2 ja 3 artiklassa, direktiivin 96/9/EY 5 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohdassa ja 7 artiklan 1 kohdassa, direktiivin 2009/24/EY 4 artiklan 1 kohdassa sekä tämän direktiivin 11 artiklan 1 kohdassa vahvistettuihin oikeuksiin, jotta sallitaan teosten ja muun aineiston digitaalinen käyttö yksinomaan opetuksen havainnollistamiseksi siinä määrin kuin se on perusteltua kyseisen ei-kaupallisen tavoitteen pohjalta ja sillä edellytyksellä, että
 - (a) käyttö tapahtuu oppilaitoksen tiloissa tai suojatun sähköisen verkon välityksellä, johon on pääsy ainoastaan kyseisen oppilaitoksen oppilailla tai opiskelijoilla ja opetushenkilöstöllä;
 - (b) käyttöön liittyy lähteen ilmoittaminen, tekijän nimi mukaan luettuna, ellei tämä osoittaudu mahdottomaksi.
2. Jäsenvaltiot voivat säätää, että 1 kohdan nojalla hyväksyttyä poikkeusta ei sovelleta yleisesti tai ei sovelleta tietyntyyppisiin teoksiin tai muuhun aineistoon siltä osin kuin 1 kohdassa kuvattu toimiva koskevia soveltuvia lisenssejä on markkinoilla helposti saatavilla.

Ensimmäisen alakohdan säännöstä käyttävien jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta varmistetaan lisenssien asianmukainen saatavuus ja näkyvyys 1 kohdassa oppilaitosten osalta kuvattujen toimien hyväksymistä varten.
3. Kun teoksia ja muuta aineistoa käytetään yksinomaan opetuksen havainnollistamiseen suojattujen sähköisten verkkojen kautta tämän artiklan nojalla

annetun kansallisen lain säännösten mukaisesti, sen katsotaan tapahtuvan ainoastaan siinä jäsenvaltioissa, johon oppilaitos on sijoittautunut.

4. Jäsenvaltiot voivat säätää oikeudenhaltijoille koituneen haitan kohtuullisesta korvauksesta, kun niiden teoksia tai muuta aineistoa käytetään 1 kohdan nojalla.

5 artikla

Kulttuuriperinnön suojelu

Jäsenvaltioiden on säädettävä poikkeuksesta direktiivin 2001/29/EY 2 artiklassa, direktiivin 96/9/EY 5 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohdassa ja 7 artiklan 1 kohdassa, direktiivin 2009/24/EY 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa sekä tämän direktiivin 11 artiklan 1 kohdassa vahvistettuihin oikeuksiin, jotta kulttuuriperintölaitokset voivat tehdä kappaleita kaikista niiden kokoelmissa pysyvästi olevista teoksista tai muusta aineistosta missä tahansa muodossa tai esitysmuodossa yksinomaan tällaisten teosten tai muun aineiston säilyttämiseksi ja siinä laajuudessa, jota tällainen säilyttäminen edellyttää.

6 artikla

Yhteiset säännökset

Tässä osastossa säädettyihin poikkeuksiin ja rajoitukseen sovelletaan direktiivin 2001/29/EY 5 artiklan 5 kohtaa ja 6 artiklan 4 kohdan ensimmäistä, kolmatta ja viidettä alakohtaa.

III OSASTO

TOIMENPITEET LISENSSIKÄYTÄNTÖJEN PARANTAMISEKSI JA SISÄLLÖN LAAJEMMAN SAANNIN VARMISTAMISEKSI

1 LUKU

Myynnistä poistuneet teokset

7 artikla

Myynnistä poistuneiden teosten käyttö kulttuuriperintölaitoksissa

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että kun yhteishallinnointiorganisaatio tekee jäsentensä puolesta ei-kaupallisiin tarkoituksiin rajoittamattoman lisenssisopimuksen kulttuuriperintölaitoksen kanssa laitoksen kokoelmiin pysyvästi kuuluvien, myynnistä poistuneiden teosten tai muun aineiston digitoinnista, jakelusta, yleisölle välittämisestä tai yleisön saataviin saattamisesta, tällaista rajoittamatonta lisenssiä voidaan laajentaa koskemaan oikeudenhaltijoita, joita yhteishallinnointiorganisaatio ei edusta, tai sen voidaan olettaa koskevan saman luokan oikeudenhaltijoita kun ne, joita lisenssi koskee, sillä edellytyksellä, että
 - (a) yhteishallinnointiorganisaatio on oikeudenhaltijoiden antamien toimeksiantojen perusteella yleisesti oikeudenhaltijoita edustava niiden teosten tai muun aineiston luokassa ja niiden oikeuksien osalta, joita lisenssi koskee;
 - (b) kaikkien oikeudenhaltijoiden tasapuolinen kohtelu on turvattu lisenssin ehtojen osalta,
 - (c) kaikki oikeudenhaltijat voivat milloin tahansa vastustaa teostensa tai muun aineistonsa katsomista myynnistä poistuneiksi ja sulkea teoksensa tai muun aineistonsa lisenssin soveltamisalan ulkopuolelle.
2. Teoksen tai muun aineiston katsotaan poistuneen myynnistä, kun koko teosta tai muuta aineistoa ei minään käännöksenä, versiona tai esitysmuotona ole yleisön saatavilla tavanomaisten kaupan kanavien välityksellä eikä kohtuudella voida olettaa sen tulevan saataville.

Jäsenvaltioiden on oikeudenhaltijoita, yhteishallinnointiorganisaatiota ja kulttuuriperintölaitoksia kuulleen varmistettava, että vaatimukset, joilla määritetään, voidaanko teokseen tai muuhun aineistoon myöntää lisenssi 1 kohdan mukaisesti, eivät ulotu pidemmälle kuin mikä on tarpeen ja kohtuullista eikä niillä suljeta pois mahdollisuutta määrittää kokonaisen kokoelman poistuneen myynnistä, kun on kohtuullista olettaa, että tietyn kokoelman kaikki teokset tai aineisto ovat poistuneet myynnistä.
3. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että soveltuvia tiedotustoimia on toteutettava seuraavista:
 - (a) teosten tai muun aineiston katsominen myynnistä poistuneiksi;
 - (b) lisenssi ja erityisesti sen soveltaminen edustuksettomiin oikeudenhaltijoihin;
 - (c) oikeudenhaltijoiden mahdollisuus vastustaa myynnistä poistuneeksi katsomista 1 kohdan c alakohdan mukaisesti;

myös kohtuullisen ajan ennen teosten tai muun aineiston digitointia, jakelua, yleisölle välittämistä tai yleisön saataviin saattamista.

4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 1 kohdassa tarkoitettut lisenssit haetaan yhteishallinnointiorganisaatiolta, joka on edustava siinä jäsenvaltiossa,
 - (a) jossa teokset tai äänitteet on ensimmäisen kerran julkaistu tai, jos julkaisua ei ole tapahtunut, jossa ne on ensimmäisen kerran lähetetty, lukuun ottamatta elokuva- ja audiovisuaalisia teoksia;
 - (b) jossa teoksen tuottajilla on päätoimipaikka tai vakituinen asuinpaikka, kun kyseessä on elokuva- tai audiovisuaalinen teos; tai
 - (c) johon kulttuuriperintölaitos on sijoittautunut, jos kyseistä jäsenvaltioita tai kolmatta maata ei ole kohtuudella pystytty määrittämään a ja b alakohdan mukaisesti.
5. Edellä olevia 1, 2 ja 3 kohtaa ei sovelleta kolmannen maan kansalaisten teoksiin tai muuhun aineistoon lukuun ottamatta tapauksia, joissa 4 kohdan a ja b alakohtaa sovelletaan.

8 artikla *Rajatyttävät käytöt*

1. Kulttuuriperintölaitos voi käyttää 7 artiklan mukaisesti myönnetyn lisenssin alaan kuuluvaa teosta tai muuta aineistoa lisenssiehtojen mukaisesti kaikissa jäsenvaltioissa.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tiedot, joilla 7 artiklan mukaisesti myönnetyn lisenssin alaan kuuluvat teokset tai muu aineisto voidaan tunnistaa, ja tiedot 7 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua vastustamismahdollisuudesta tarjotaan yleisön saataville yhdessä ja samassa verkkoportaalissa vähintään kuusi kuukautta ennen muissa jäsenvaltioissa kuin lisenssin myöntäjäjäsenvaltiossa tapahtuvaa teosten tai muun aineiston digitointia, jakelua, yleisölle välittämistä tai yleisön saataviin saattamista ja lisenssin koko voimassaoloajan.
3. Edellä 2 kohdassa tarkoitettun portaalin perustamisesta ja hallinnoinnista vastaa Euroopan unionin teollis- ja tekijänoikeusvirasto asetuksen (EU) N:o 386/2012 mukaisesti.

9 artikla *Sidosryhmien vuoropuhelu*

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden edustusorganisaatioiden ja kaikkien muiden merkityksellisten sidosryhmäorganisaatioiden välillä käydään säännöllistä vuoropuhelua, jotta voidaan alakohtaisesti tukea 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen lisenssijärjestelyiden relevanssia ja käytettävyyttä, varmistaa tässä luvussa tarkoitettujen oikeudenhaltijoita koskevien suojatoimien tehokkuus, erityisesti tiedotustoimenpiteiden osalta, ja tarvittaessa avustaa 7 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettujen vaatimusten toteuttamisessa.

2 LUKU

Audiovisuaalisten teosten saanti ja saatavuus tilausvideoalustoilla

10 artikla *Neuvottelujärjestely*

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos osapuolet, jotka haluavat tehdä sopimuksen audiovisuaalisten teosten saattamisesta yleisön saataville tilausvideoalustoilla, kohtaavat oikeuksien lisensointiin liittyviä vaikeuksia, ne voivat saada apua puolueettomalta elimeltä,

jolla on asiaankuuluvaa kokemusta. Tällaisen elimen on tarjottava apua neuvotteluissa ja sopimukseen pääsemisessä.

Jäsenvaltioiden on ilmoitettava 1 kohdassa tarkoitetun elimen nimi komissiolle viimeistään [21 artiklan 1 kohdassa mainittu päivä].

IV OSASTO
TOIMENPITEET HYVIN TOIMIVIEN
TEKIJÄNOIKEUSMARKKINOIDEN SAAVUTTAMISEKSI

1 LUKU
Julkaisujen oikeudet

11 artikla

Lehtijulkaisujen suoja digitaalisten käyttöjen osalta

1. Jäsenvaltioiden on tarjottava lehtijulkaisujen kustantajille direktiivin 2001/29/EY 2 artiklassa ja 3 artiklan 2 kohdassa säädetyt oikeudet näiden lehtijulkaisujen digitaalista käyttöä varten.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuilla oikeuksilla ei lehtijulkaisuihin sisältyvien teosten ja muun aineiston osalta muuteta unionin lainsäädännössä tekijöille ja muille oikeudenhaltijoille säädetyjä oikeuksia eikä millään tavoin vaikuteta niihin. Tällaisiin oikeuksiin ei voida vedota näitä tekijöitä ja muita oikeudenhaltijoita vastaan, eikä erityisesti voida viedä niiltä oikeutta hyödyntää teoksiaan ja muuta aineistoa riippumatta siitä lehtijulkaisusta, johon ne on sisällytetty.
3. Direktiivin 2001/29/EY 5–8 artiklaa ja direktiiviä 2012/28/EU sovelletaan soveltuvin osin 1 kohdassa tarkoitettuihin oikeuksiin.
4. Edellä 1 kohdassa tarkoitettut oikeudet sammuvat 20 vuoden kuluttua lehtijulkaisun julkaisemisesta. Tämä määräaika on laskettava julkaisupäivää seuraavan vuoden tammikuun ensimmäisestä päivästä.

12 artikla

Korvausvaateet

Jäsenvaltiot voivat säätää, että kun tekijä on siirtänyt tai lisensoinut oikeuden kustantajalle, tällainen siirto tai lisenssi muodostaa riittävän oikeudellisen perusteen, jotta kustantaja voi vaatia osaa korvauksesta, joka koskee teoksen käyttöä siirrettyä tai lisensoitua oikeutta koskevan poikkeuksen tai rajoituksen nojalla.

2 LUKU
Tietyt suojatun sisällön käytöt verkkopalveluissa

13 artikla

Suojatun sisällön käyttö tietoyhteiskunnan palveluissa, joiden tarjoajat tallentavat suuria määriä palveluiden käyttäjien verkkoon lataamia teoksia ja muuta aineistoa ja tarjoavat pääsyn niihin

1. Tietoyhteiskunnan palveluiden tarjoajien, jotka tallentavat suuria määriä palveluiden käyttäjiensä verkkoon lataamia teoksia ja muuta aineistoa ja tarjoavat pääsyn niihin, on yhteistyössä oikeudenhaltijoiden kanssa toteutettava toimenpiteitä, jotta varmistetaan oikeudenhaltijoiden kanssa niiden teosten ja muun aineiston käytöstä tehtyjen sopimusten toimivuus tai estetään niiden palveluissa sellaisten teosten ja muun aineiston saanti, jotka oikeudenhaltijat ovat yhteistyössä palveluntarjoajien kanssa nimenneet. Tällaisten toimenpiteiden, kuten tehokkaan sisällöntunnistustekniikan, on oltava asianmukaisia ja oikeasuhteisia. Palveluntarjoajien on toimitettava oikeudenhaltijoille riittävät tiedot toimenpiteiden

toimivuudesta ja soveltamisesta ja tarvittaessa asianmukaiset raportit teosten ja muun aineiston tunnistamisesta ja käytöstä.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 1 kohdassa tarkoitetut palveluntarjoajat perustavat valitus- ja oikaisujärjestelyt, jotka ovat käyttäjien saatavilla 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden soveltamista koskevissa riidoissa.
3. Jäsenvaltioiden on tarvittaessa helpotettava tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoajien ja oikeudenhaltijoiden yhteistyötä sidosryhmien vuoropuhelun avulla, jotta voidaan määritellä parhaita käytäntöjä, kuten asianmukainen ja oikeasuhteinen sisällöntunnistustekniikka, kun otetaan huomioon muun muassa palveluiden luonne sekä tekniikan saatavuus ja tehokkuus tekniikan kehityksen valossa.

3 LUKU

Tekijöiden ja esiintyjien oikeudenmukainen korvaus sopimuksissa

14 artikla

Avoimuusvelvoite

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tekijät ja esiintyjät saavat säännöllisesti ja ottaen huomioon kunkin alan erityispiirteet ajantasaista, asianmukaista ja riittävää tietoa teostensa ja esitystensä hyödyntämisestä niiltä, joille ne ovat lisensoineet tai siirtäneet oikeutensa, erityisesti hyödyntämistapojen, syntyneiden tulojen ja maksettavien korvausten osalta.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetun velvoitteen on oltava oikeasuhteinen ja tehokas, ja sillä on varmistettava asianmukainen avoimuuden taso kaikilla aloilla. Tapauksissa, joissa velvoitteesta johtuva hallinnollinen rasite olisi suhteeton teoksen tai esityksen hyödyntämisen synnyttämiin tuloihin nähden, jäsenvaltiot voivat mukauttaa 1 kohdan velvoitetta sillä edellytyksellä, että se on edelleen tehokas ja että sillä varmistetaan asianmukainen avoimuuden taso.
3. Jäsenvaltiot voivat päättää, että 1 kohdan velvoitetta ei sovelleta, kun tekijän tai esiintyjän panos ei ole merkittävä teoksen tai esityksen kokonaisuuden kannalta.
4. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta tahoihin, joita koskevat direktiivillä 2014/26/EU vahvistetut avoimuusvelvoitteet.

15 artikla

Sopimuksen sopeuttamisjärjestely

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tekijöillä ja esiintyjillä on oikeus hakea asianmukaista lisäkorvausta osapuolelta, jonka kanssa ne ovat tehneet sopimuksen oikeuksien hyödyntämisestä, kun alun perin sovittu korvaus on kohtuuttoman vähäinen verrattuna sittemmin kyseisten teosten tai esitysten hyödyntämisestä syntyneisiin tuloihin ja hyötyihin.

16 artikla

Riitojenratkaisujärjestely

Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että 14 artiklan mukaista avoimuusvelvoitetta ja 15 artiklan mukaista sopimuksen sopeuttamisjärjestelyä koskevat riidat voidaan toimittaa vapaaehtoisen vaihtoehtoiseen riitojenratkaisumenettelyyn.

V OSASTO LOPPUSÄÄNNÖKSET

17 artikla

Muutokset muihin direktiiveihin

1. Muutetaan direktiivi 96/9/EY seuraavasti:

(a) Korvataan 6 artiklan 2 kohdan b alakohta seuraavasti:

”b) käyttö yksinomaan opetuksen tai tieteellisen tutkimuksen havainnollistamiseen, siinä määrin, kun ei-kaupalliseen tavoitteeseen pyrkiminen siihen oikeuttaa ja edellyttäen, että lähde mainitaan aina, rajoittamatta direktiivissä [tämä direktiivi] säädettyjä poikkeuksia ja rajoitusta;”

(b) Korvataan 9 artiklan b alakohta seuraavasti:

”b) kun kyseessä on kopioiminen opetuksen tai tieteellisen tutkimuksen havainnollistamiseksi, edellyttäen, että lähde on ilmoitettu ja että toimet tapahtuvat ei-kaupallisen päämäärän oikeuttamissa rajoissa, rajoittamatta direktiivissä [tämä direktiivi] säädettyjä poikkeuksia ja rajoitusta;”

2. Muutetaan direktiivi 2001/29/EY seuraavasti:

(a) Korvataan 5 artiklan 2 kohdan c alakohta seuraavasti:

”c) kun kyseessä on välitöntä tai välillistä taloudellista tai kaupallista etua tavoittelemattomien yleisölle avointen kirjastojen, oppilaitosten tai museoiden taikka välitöntä tai välillistä taloudellista tai kaupallista etua tavoittelemattomien arkistojen suorittama tarkoin määritelty kappaleen valmistaminen, rajoittamatta direktiivissä [tämä direktiivi] säädettyjä poikkeuksia ja rajoitusta;”

(b) Korvataan 5 artiklan 3 kohdan a alakohta seuraavasti:

”a) käyttö yksinomaan opetuksen tai tieteellisen tutkimuksen havainnollistamiseen siltä osin kuin käyttö on perusteltua tavoiteltavan ei-kaupallisen tarkoituksen vuoksi ja mainiten lähde ja myös tekijän nimi, jollei tämä osoittaudu mahdottomaksi, rajoittamatta direktiivissä [tämä direktiivi] säädettyjä poikkeuksia ja rajoitusta;”

(c) Lisätään 12 artiklan 4 kohtaan seuraavat alakohdat:

e) tarkastella vaikutusta, joka direktiivin [tämä direktiivi] saattamisella osaksi kansallista lainsäädäntöä on sisämarkkinoiden toimintaan, ja tuoda esiin mahdolliset osaksi kansallista lainsäädäntöä saattamisen vaikeudet;

f) helpottaa tiedonvaihtoa merkittävistä lainsäädännön ja oikeuskäytännön muutoksista sekä jäsenvaltioiden direktiivin [tämä direktiivi] täytäntöönpanemiseksi toteuttamien toimenpiteiden käytännön soveltamisesta;

g) keskustella kaikista muista direktiivin [tämä direktiivi] soveltamisesta mahdollisesti johtuvista kysymyksistä.”

18 artikla
Soveltamisaika

1. Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin 1 artiklassa tarkoitettuihin teoksiin, jotka kuuluvat jäsenvaltioiden tekijänoikeuslainsäädännön suojan piiriin [21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna päivänä] tai sen jälkeen.
2. Edellä olevan 11 artiklan säännöksiä sovelletaan myös lehtijulkaisuihin, jotka on julkaistu ennen [21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua päivää].
3. Tämän direktiivin soveltamisella ei rajoiteta mitään ennen [21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua päivää] toteutettuja toimia tai hankittuja oikeuksia.

19 artikla
Siirtymäsäännökset

Tekijöiden ja esiintyjien lisenssisopimuksiin tai oikeuksien siirtoon sovelletaan 14 artiklassa säädettyä avoimuusvelvoitetta [yhden vuoden kuluttua 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua päivästä].

20 artikla
Henkilötietojen suoja

Tämän direktiivin puitteissa tapahtuva henkilötietojen käsittely on toteutettava direktiivien 95/46/EY ja 2002/58/EY mukaisesti.

21 artikla
Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään [12 kuukauden kuluttua direktiivin voimaantulosta]. Niiden on viipymättä toimitettava komissiolle kirjallisina nämä säännökset.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.
2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

22 artikla
Uudelleentarkastelu

1. Aikaisintaan [viiden vuoden kuluttua 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua päivästä] komissio tarkastelee tätä direktiiviä uudelleen ja esittää Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle kertomuksen tärkeimmistä uudelleentarkastelun aikana tehdyistä havainnoista.
2. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle kaikki sen 1 kohdassa tarkoitettun kertomuksen laatimista varten tarvitsemat tiedot.

23 artikla
Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

24 artikla
Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä

Euroopan parlamentin puolesta
Puhemies

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja